T é m y k r o n i k y

1 9 8 1

S T U P A V A .

Téma:	Počet listov:
1. Aplikácia vedeckého poznatku	2
2. Rudo Moric, zaslúžilý umelec, 60. výročie narodenia	4
3. Jozef Martinkovič, predseda MNV, 60. výročie narodenia	2
4. Stupava s vďakou spomína	1
5. Začiatky priemyselnej výroby v Stupave	3
6. Ustanovujúce plenárne zasadnutie MNV	12
7. Dvadsiate výročie organizácie záhradkárov v Stupave.	10
8. Zo spomienok starších	2
9. Stavebná činnosť v Stupave	4
10. Štátny majetok Stupava	34
11. VI. Materská škola v Stupave	1
12. Max Reinhardt	2
13. Nový cintorín v Stupave	1
Spolu	78

A p l i k á c i a v e d e c k é h o p o z n a t k u .

Ide o uplatnenie vitamínu C. Základný vedecký objav urobil maďarský biochemik Albert Szent-Györgyi roku 1928.
Objavenú látku pomenovali na kyselinu hexuronovú. Jej vynikajúcim zdrojom je čerstvá červená paprika.
Pokusmi bolo dokázané, že kyselina hexuronová je dlho hľadaný antiskorbutický faktor, preto ju pomenovali na kyselinu a s c o r b o v ú .
Organickí chemici určili chemickú štruktúru vitamínu C a vypracovali metódu na veľkovýrobu syntetického vitamínu C.
Roku 1937 udelili dve Nobelové ceny, prvú dostal Albert Szent-Györgyi za základný objav, druhú anglický biochemik Walter Haworth za určenie chemickej štruktúry a vypracovanie syntézy vitamínu C.
Ďalší výskum dokázal, že vitamín C je potrebný na tvorbu spojivového tkaniva. Bolo zistené, že avitaminóza prudko znižuje odlonosť voči infekciám.
Epidémie a nedostatok vitamínu C v minulosti prudko znižovali stavy obyvateľstva v Európe.
Po druhej svetovej vojne ďalší poznatok, že zvýšenými dávkami vitamínu C možno znížiť hladinu cholesterolu v krvi, upútal pozornosť aj slovenského biochemika RNDr. Emila Güntera.
Podľa vtedajších experimentov bolo zistené, že u pokusných zvierat, ktorým dávali vitamín C sa nevyvinula taká vysoká ateroskleróza ako u tých, čo ho nedostávali.
Nebol však ešte známy mechanizmus pôsobenia vitamínu C na znižovanie hladiny cholesterolu v krvi.
Vysoká hladina cholesterolu v krvi signalizuje vážne nebezpečenstvo - aterosklerózu - najrozšírenejšie ochorenie súčasnosti. Cholesterol je látka tukovej povahy, ktorá sa usadzuje

na vnútornej stene krvných ciev, čím naruší prietok vo zmenšenom priemere ciev.

RNDr. Emil Günter sa zaujímal, akým spôsobom nedostatok vitamínu C vyvoláva v krvi hromadenie cholesterolu.

Mnohoročným výskumom dokázal neznámu úlohu vitamínu C, že askorbová kyselina je potrebná na okysličovanie cholesterolu. Organizmus dobre zásobený vitamínom C cholesterol v pečeni rýchlo okysličuje, mení sa na žlčové kyseliny a odchádza z organizmu, vylučuje sa stolicou.

Objav bol uznaný / Diplom č.25 /, vzbudil ohlas na celom svete. Tento vedecký objav bol aplikovaný aj v Dome dôchodcov v Stupave. Tu žijúcim dôchodcom počas jedného roka dvakrát denne podávané bob po 500 mg vitamínu C / t.j. dve tabl. šumivého vit. C /.

Dôchodcom v Dome dôchodcov v Stupave dokazateľne sa znížilo množstvo cholesterolu i ďalších tukových látok v krvi.

Najnovšie vedecké poznatky uplatňované za odborného vedenia a dohľadu upevňujú zdravie ľudí ako v masovom meradle bolo zistené v Domove dôchodcov v Stupave.

Vitamín C je teda nesmierne dôležitá látka, ktorá zachycuje široké spektrum biochemických reakcií.

Informácia podľa článku v časopise Svet socializmu.

R u d o M O R I C , zalúžilý umelec,

60.výročie narodenia.

PhDr. Rudolf M o r i c , spisovateľ, riaditeľ vydavateľstva Mladé letá v Bratislave, občan Stupavy, dňa 27. marca roku 1981 dožil sa významného životného výročia.

Za jeho plodnú prácu, literárnu tvorbu už v minulosti dostalo sa mu všeobecného uznania a poct, roku 1974 čestný diplom IBBY / UNESCO / a roku 1975 uznanie vlády ČSSR, udelenie titulu zaslúžilý umelec.

K 60.výročiu narodenia za jeho rozsiahlu literárnu tvorbu a politickú angažovanosť prezident republiky prepožičal mu vysoké štátne vyznamenanie RAD PRÁCE.

K jeho životnému jubileu a vysokému štátnemu vyznamenaniu dostalo sa mu mnoho ďalších poct a blahoželaní.

Zväz slovenských spisovateľov: Výbor Zväzu slovenských spisovateľov udeľuje zaslúžilému umelcovi Rudolfovi Moricovi Medailu Ladislava Novomeského za vynikajúce výsledky v tvorivej práci k 60. narodeninám. Andrej Plávka, v.r., predseda, Ján Solovič v.r., ved. tajomník. Bratislava 26. 3. 1981.

Slovenská kniha, n.p. Bratislava, čestné uznanie.

Pamätná plaketa mesta MARTIN.

Zväz protifašistických bojovníkov Bratislava čestná medaila Zaslúžilý bojovník proti fašizmu.

Slovenská mierová rada Medaila čsl. mierového hnutia.

Slovenský ústredný výbor socialistického zväzu mládeže zápis do knihy cti SZM s medailou kpt. Jána Nálepku.

Čestný odznak I. st. udelil Slovenský výbor Zväzu ČSSP v Bratislave.

Písomné blahoželania:

1. ÚV KSČ - tajomník Havlín.

2. ÚV KSS - ved. tajomník Jozef Lenárt.
3. ÚV KSS - Ľudovít Pezlár.
4. ÚV KSS - Miloslav Hrušķovič.
5. KV KSS Zsl. kraja, ved. tajomník Ignác Janák.
6. MV KSS hlav. mesta SSR Bratislavy - ved. taj. G. Šlapka.
7. ÚV NF SSR, podpredseda Fedor Gula.
8. Predseda vlády ČSSR. Lubomír Štrougal.
9. Podpredseda vlády ČSSR Matej Lúčan.
10. Predseda Slovenskej národnej rady Viliam Šalgovič.
11. Vedúca kancelárie SNR Bratislava.
12. Primátor hl. mesta SSR Bratislavy, Ing. Martinák.
13. Predseda Zsl. KNV J. Králik, Bratislava.
14. Predseda vlády SSR. JUDr. P. Colotka.
15. Minister vnútra SSR - Lazar.
16. Minister kultúry - M. Válek.
17. Námestník ministra kulúry SSR - P. Koyš.
18. Námestník ministra kultúry SSR. - Joz. Mravík.
19. Slovenský ústredný výbor žien - E. Litvaiová.
20. Minister kultúry ČSR - Mil. Klusák.
21. Generálny konzul ZSSR v Bratislave.
22. Generálny konzul BĽR v Bratislave.
23. Generálny konzul NDR v Bratislave.
24. Kultúrne a informačné stredisko NDR v Bratislave.
25. Poľské kultúrne stredisko v Bratislave.
26. Český literárny fond - Praha.
27. Ústredný riaditeľ čs. rozhlasu v Prahe Ján Riško.
28. Zväz českých spisovateľov Praha - J. Rybák.
29. Predseda Zväzu čsl. spisovateľov Praha - Jan Kozák.
30. Vydavateľstvo ALBATROS - Praha.

31. Zväz bulharských spisovateľov Sofia, doruč. osobne.
32. Slovenské ústredie knižnej kultúry Bratislava.
33. Zväz slovenských spisovateľov, Bratislava.
34. Predseda Slovenskej akadémie vied, akad. Hajko.
35. Riaditeľ Literárnoved. ústavu SAV, K. Rosenbaum.
36. Riaditeľ Slovenského úradu pre tlač a informácie, Lauko.
37. Pedagogické nakladateľstvo, Bratislava.
38. Generálny riaditeľ Slovenskej polygrafie, Bratislava.
39. Generálny riaditeľ SLOVARTu, Mičuda, Bratislava.
40. Riaditeľ Slovenskej televízie, Mil. Marko, Bratislava.
41. Slovenský zväz ČSSP Bratislava, Karol Šavel.
42. Riaditeľ Slovenskej filharomónie, ~~Jaroslav Hlinický~~.
43. Riaditeľ Slovenského filmu, Jaroslav Hlinický.
44. Sekretariát I B B Y / The International Board on BOOKS for YOUNG Poeple / - UNESCO vo Švajčiarsku, Knut Tychsen, prezident, Lena Maisen, sekret.
45. Predseda čs. národnej sekcie IBBY Bohumil Říha, národný umelec, Praha.
46. Ľudové nakladateľstvo DOMOVINA Bautzen /Budišín /, NDR.
47. Agentúra Novosti, Bratislava.
48. Revue svetovej literatúry, Bratislava.
49. Časopis ZORNIČKA, Bratislava.
50. Film a divadlo / časopis / Bratislava.
51. Agentúra VAAP - Moskva.
52. Eugen Suchoň, národný umelec, Bratislava.
53. Margita Figula, národná umelkyňa, Bratislava.
54. Zuzka Zguriška, Praha.
55. Dr. Vojtech Zamarovský, Praha.
56. ÚV Zväzu telesnej výchovy, Vladimír Černušák.
57. Čs. obchodná banka, Bureau - Paris , Vladimír Valach.

58. Zväz bytových družstiev Bratislava, B. Hodul, podpreds.
59. Predseda Slovenského zväzu spotrebných družstiev, P. Tonhauser, Bratislava.
60. Sučanci žijúci v Bratislave.
61. Vernisáž - výstava kníh autora v Bratislave a v Martine. Mnoho listov zo škôl, organizácií, čitateľov literárnej tvorby a osobných priateľov Ruda Morica.

Jozef M a r t i n k o v i č ,

predseda MNV v Stupave,

60. výročie narodenia.

Menovaný narodil sa v Gbeloch dňa 15. apríla roku 1921. Pochádza z robotníckej rodiny. Po skončení základného vzdelania vyučil sa stolárskemu remeslu.

Základnú vojenskú službu vykonával v Trnave a v Bratislave. Usadil sa v Stupave, tu sa oženil a pracoval v stolárskej dielni bratov Knotkovcov / v budove bývalej škrobárne. / Členom KSS stal sa roku 1948.

Neskoršie bol pracovníkom Slovenskej odborovej rady v Bratislave na úseku priemyslu.

Na tunajší Miestny národný výbor nastúpil ako skúsený politický pracovník 1. februára roku 1960, kde zastával funkciu tajomníka MNV a v tejto funkcii zotrval do konca decembra roku 1970.

Od 1. januára 1971 vykonával funkciu predsedu MNV až do odchodu do dôchodku po ustanovujúcom plenárnom zasadnutí nového MNV dňa 26. júna 1981 vzniklého na základe výsledku volieb do zastupiteľských orgánov v dňoch 5. a 6. júna 1981.

Pri príležitosti jeho 60. narodením Zbor pre občianske záležitosti usporiadal v obradnej sieni MNV dňa 11. apríla 1981 slávnostný zápis do Pamätnej knihy obce Stupava s nasledujúcim textom:

Jozef Martinkovič, 60. výročie narodenia, dátum narodenia 15. 4. 1921, dátum životného jubilea 15. 4. 1981.

Za dlhoročnú obetavú prácu v prospech rozvoja a výstavby Stupavy vo funkcii tajomníka a predsedu MNV zapisujeme ho pre pamiatku nás i budúcich občanov do Pamätnej knihy obce

S t u p a v a .

V Stupave dňa 11. 4. 1981.

Pod textom je 44 podpisov na slávnostnom akte zúčastnených poslancov MNV, spolupracovníkov, členov rodiny, príbuzenstva, miestnych funkcionárov MV KSS, spoločenských organizácií, škôl, podnikov a priateľov.

S t u p a v a s v ď a k o u s p o m í n a

Oslavy výročia oslobodenia Stupavy sa každoročne konajú začiatkom apríla. Na zabezpečenie osláv 36. výročia oslobodenia Stupavy slávnou sovietskou armádou Miestny národný výbor v spolupráci s MV KSS a MV NF upovedomili vedúcich miestnych podnikov a závodov ako aj zložky Národného frontu v Stupave.

Rozhodli o termíne osláv 36. výročia oslobodenia Stupavy na deň 4. apríla 1981.

O 14. hod. uvedeného dňa uskutočnilo sa v zasadačke slávnostné zasadanie MNV, MV KSS, DO KSS, MV NF za účasti zástupcov podnikov a závodov.

Na základe politicko-organizačného zabezpečenia boli vedúci miestnych podnikov a závodov požiadaní, podobne vedúci funkcionári spoločenských organizácií, aby zabezpečili účasť zamestnancov a členov organizácií NF na oslave vďaky.

Taktiež boli určené závody a zložky NF, ktoré prostredníctvom svojich delegácií položia k pomníkusovietskych vojakov vence. Boli to: 1. Cementáreň Stupavy, Štány majetok Stupava, Avana Stupava, TJ Tatran Stupava. MO zväzu záhradkárov Stupava a skupina ČSČK II.

V programe oslavy na Obore odzneli hymny ČSSR a ZSSR, porecitácii príležitostnej básne slávnostný prejav povedal Ing. Alexander Hason, preds. MO KSS, po slávnostnom prejave boli položené vence na hroby padlých osloboditeľov.

Na záver s pozdravom k oslobodeniu vystúpil spevácky zbor pri MO SZŽ.

Vo výzve k zabezpečeniu osláv vďaky sa hovorí, sme presvedčení, vážení súdruhovia a súdružky, že tejto úlohe venujete náležitú pozornosť a urobíte všetko, aby oslavy oslobodenia našej obce boli dôstojné a na vysokej spoločenskej úrovni. Také aj boli.

Začiatky priemyselnej výroby v Stupave.

Na uvedenú tému prichádzajú občas písomné dotazy na tun. MNV a preto, že v miestnej kronike sa táto problematika nespomína, uvádzam nasledujúce informácie. Dňa 15. októbra 1981 poskytli sme Slovenskému poľnohospodárskemu múzeu v Nitre, Hradná 19 b túto správu: / Odpoveď na dotaz, Vaša zn. 935/1981 /

Na základe Vášho prípisu urobil som prieskum v predmetnej veci. Na olejáreň v 19. a 20. storočí v Stupave sa nikto nepamätá. V 19. stor., keď sa v Stupave začínala priemyselná výroba, boli tu mlyny / 2 /, tehelňa, škrobáreň, pivovar a valcha, vyrábali tu papier. V 20. stor. bola tu aj malovýroba mydla. Za predmníchovskej ČSR vznikli tu konzervárne a roku 1929 aj cementáreň. Tieto závody boli rekonštruované, technicky zdokonalené a výroba v nich pokračuje aj v súčasnosti.

V starších storočiach miestni roľníci pestovali v Stupave olejnaté rastliny / ľan, konope / a zo semien týchto rastlín lisovali olej. Túto činnosť vykonávali v stupách, čo je aj v erbe Stupavy z 15. stor. vyjadrené. Na štíte erbu je nádoba kadlub s tĺčikom a vedľa je stopka s ľanovým kvetom.

V stupách využívali prúdy vody v Stupavskom potoku, v nich drvili aj proso a lisovali súkno. Podľa farskej kroniky, ktorú koncom 19. stor. a zač. 20. stor. písal tun. dekan-farár Ignác Gond, údajne takéto zariadenia pri potoku jestvovali ešte v 19. storočí.

Informácie o olejárni poskytol JUDr. Augustín Mader, stupavský rodák, približne osemdesiatnik.

Ak máte konkrétnu informáciu o olejárni v Stupave, dodajte nám informáciu, aby sme ju mohli zaznamenať v miestnej kronike, prípadne v prieskume pokračovať. Za ochotu ďakujeme. Pozdrav.

/ Odpoveď do konca roka nedošla ./

Roľnícke produkty a iné suroviny boli základom remeselnej výroby, remeselná výroba mala tradíciu z predošlých storočí. V súvislosti s výrobou a obchodom Stupava získala aj trhové práva. V druhej polovici 20. stor.niektoré zanikli / kováč, povrazár, kolár, hrnčiar / -

O existencii niektorých priemyselných podnikov v 19. stor. získal som bližšie informácie:

Jedna tehelňa bola pri zohorskej ceste, na tomto mieste sú teraz 2 veľké jamy zaplnené vodou, druhá tehelňa bola v Borinke. Pivovar v druhej polovici 19. stor. bol v susedstve parku, aj v súčasnosti sa budove hovorí pivovar. V blízkosti bol aj vodný mlyn. V blízkosti železničnej trate bola škrobáreň, k nej viedla aj úzkokoľajná železnica, ktorou prepravovali zemiaky na spracovanie do škrobárne, pre ňu bol postavený most cez potok. V nej sa pracovalo aj v 20. stor. Po prvej svetovej vojne vyhorela. Po rekonštrukcii bola tu stolárska dielňa / bratia Knotkovci./

Okrem spomenutého mlyna boli tu ďalšie mlyny, jeden pri ceste do Devínskej Novej Vsi, v súčasnosti nejestvuje, hovorí sa mu V poli mlyn. V obci pri potoku bol ďalší mlyn, ktorý patril rodine Binderovej. - Boli to vodné mlyny.

V chotári obce Borinka boli Medené hámre. Meď sa tu neťažila. K dispozícii bola voda / Stupavský potok / a drevo. Z dovážanej medi a mosadze veľké kladivo drvilo materiál, ktorý sa tu tavil a vyrábali z neho ťažké mosadzné platne o rozmeroch jeden krát jeden meter a hrúbke 10 cm. Tieto výrobky dopravovali na železničnú stanicu do Stupavy.

Všetky menované priemyselné podniky / tehelne, škrobáreň, pivovar, mlyny, medené hámre/patrili grófovi Károlyimu.

Medené hámre boli v minulosti nazývané Rész hámor, Kupfer Hammer, vedúcim tu bol Frigyes Neppel. V hámroch pracovali aj ob-

čania zo Stupavy. Z mien sa spomína Ladislav Schwarz.
Medené Hámre sú za Borinkou v lese a prístup k nim bol veľmi ťažký, v súčasnosti je cesta zo Stupavy do Borinky a ďalej na Košariská asfaltovaná a značne frekventovaná, v spomenutej oblasti je veľká rekreačná oblasť.
Medené Hámre vznikli v druhej polovoci 19. stor, pracovať sa tu prestalo po prvej svetovej vojne.
Informácie o týcho priemyselných podnikoch poskytol stupavský rodák JUDr. Augustín Mader, narodený 30. júla 1906.

U s t a n o v u j ú c e plenárne zasadnutie M i e s t n e h o n á r o d n é h o v ý b o r u v S t u p a v e .

Na základe výsledku volieb do zastupiteľských orgánov v ČSSR v dňoch 5. a 6. júna 1981 bolo zvolané ustanovujúce plenárne zasadnutie Miestneho národného výboru v Stupave na deň 26. júna 1981, ktoré sa uskutočnilo v jedálni novej budovy Základnej deväťročnej školy kpt. J. Nálepku v Stupave.

Pozvánka na zasadnutie na úradnom tlačive s historickým znakom Stupavy bola vydaná dňa 16. 6. 1981 s textom: Vážený súdruh, pozývam Ťa na zasadnutie ustanovujúceho pléna Miestneho národného výboru v Stupave, ktoré sa uskutoční dňa 26. 6. 1981 o 15, 00 hodine v jedálni novej budovy ZDŠ.

Program zasadnutia ustanovujúceho pléna je priložený k pozvánke. Verím, že si svoj čas zariadiš tak, aby si sa zasadnutia mohol nerušene zúčastniť. So súdružským pozdravom Jozef Martinkovič, predseda MNV, v.r. Pečiatka okrúhla s textom: Rada Miestneho národného výboru v Stupave, okres Bratislava - vidiek, uprostred štátny znak ČSSR, 1.

Pozvánku dostal aj kronikár Vojtech Erdélyi.

Priložené tlačivo s textom: Predseda Miestneho národného výboru v Stupave, V Stupave, 16. 6. 1981.

Vážená poslankyňa, poslanec ! Zvolávam týmto ustanovujúce zasadanie pléna Miestneho národného výboru v Stupave v zmysle zákona č. 69/67 Zb. § 42 odst. 2, ktoré sa uskutoční dňa 26. júna 1981 o 15,00 hod. v jedálni novej budovy ZDŠ.

Program: 1. Štátna hymna, 2. Otvorenie a určenie overovateľov zápisnice, 3. Voľba mandátovej komisie, 4. Správa mandátovej komisie o platnosti volieb, 5. Zloženie sľubu poslancov, 6. Voľba predsedu, podpredsedu, tajomníka MNV, 7. Voľba členov rady MNV, 8. Zriadenie komisií MNV, 9. Voľba predsedov komisií

ich členov a VĽK / Výbor ľudovej kontroly /, 10. Voľba návrhovej komisie, 11. Predstavenie vedúcich odborov.
Prestávka.
12. Vystúpenie nového predsedu MNV, 13. Diskusia, 14. Schválenie uznesení vrátane volebného programu a opatrení na jeho realizáciu, 15. Schválenie plánu práce rady a pléna MNV na II. polrok 1981, 16. Schválenie pozdravných listov, 17. Záver - Pieseň práce. Jozef Martinkovič, v.r. predseda MNV.
Okrúhla pečiatka s textom ako vyššie.
Na prezenčnej listine je zoznam 60 novozvolených poslancov MNV v Stupave, z nich neprítomná jedna / Irena Slezáková - ospravedlnená/. Z ostatných pozvaných prítomní: poslanci ONV Florian Vilém, Dušan Janás, Bohumír Hodul, Mária Lachkovičová, Júlia Koželová. Poslanec KNV Miroslav Zavodnov, za občianske výboru Ferdinand Jánoš, Jozef Kazarka, Ján Šandrej, Ondrej Slezák. Vedúci odborov MNV, Ľudmila Krajačičová, Miluše Mikuláštíková, Karol Šmelík. Pracovníci MNV Vľera Suchá, Marcela Šišová, Mária Rúčková, Františka Škrovanová, Genovéva Partlová, Hana Hrnčiarová, Alena Debrecká.
Za organizácie riadené MNV: Milan Matlovič, riaditeľ ZDŠ, M. Hledíková, riaditeľka ĽŠU, Zlatica Brbúchová, riaditeľka MŠ I. Júlia Šmádlová, riaditeľka MŠ II., Matilda Bocánová, riaditeľka MŠ III., Mária Ondriášová, riaditeľka MŠ IV., Martina Hasáková, riaditeľka MŠ V., Žofia Moricová, vedúca MĽK, Magda Kostková, za Múzeum F. Kostku.
Za zložky NF: Anna Tomčíková, ČSČK I., Pavla Brbúchová, ČSČK II., Pavol Kubíček, Zväz drobnochovateľov, Ondrej Zezula, MV SZM, Atila Šereš, Zväz rybárov, Rudolf Mader, MV ZCSSP, Emília Hasonová, MO SZŽ. Za MV KSS Ing. Alexander Hason, KRK pri MV KSS Ing. Jozef Janás, DO KSS Štefan Neradovič.

Miestne podniky a závody: Ing. Pavol Demčák, CEVASERVIS, Ing. W. Heck, OŠM, Ing. J. Lauko, ŠM Stupava, Michal Baranček, SLOVLIK, Klostermanová, AVANA, Lendvay, ZIPP.
Z ostatných pozvaných prítomní: Jozef Martinkovič, František Král, Ján Koreň, Jozef Pecha, Rudolf Rác, Július Kantor, Štefan Horecký, Vojtech Erdélyi, za OVKSS s. Martinkovič.
Zasadnutie pléna otvoril a viedol jeden z najstarších poslancov MNV s. Jozef Počuch, privítal prítomných, konštatoval, že okrem jedného poslanca sú všetci prítomní a preto je ustanovujúce plenárne zasadnutie uznášania schopné.
Za overovateľov zápisnice určil Ing. A. Veselého a M. Zabákovú.
Na návrh poslanca J. Počucha bola vykonaná voľba mandátovej komisie v zložení: Jozef Šály, predseda, členovia M. Valachovičová, Mikuláš Gorbár, Miroslav Beleš, Mária Škrovanová.
Navrhnutí boli jednomyseľne zvolení.
Počas overovania výsledkov volieb s kulturnym programom vystúpili učitelia ZDŠ a ĽŠU: Júlia Janigová, Zlatica Gúrska, Alexander Kóša, Július Kvietik a Mária Slezáková.
Medzitým mandátová komisia overila platnosť volieb poslancov do MNV v Stupave zvolených v dňoch 5. a 6. júna 1981 vo voľbách do zastupiteľských orgánov všetkých stupňov. Volieb sa zúčastnilo 5 466 voličov z celkového počtu 5 479. Pre kandidátov NF bolo odovzdaných 99,98 % platných hlasov. Mandát. komisia konštatovala, že všetci kandidáti boli zvolení za poslancov. - Ústavou predpísaný sľub prečítal s. Ladislav Kudijovský a zvolení poslanci zložili sľub do rúk poslanca ONV B. Hodula. Neprítomná I. Slezáková sľub na zasadnutí nezložila.
Na základe odporúčania MV KSS, MV NF a schválenia OV KSS, prerokovania v straníckej skupine poslancov Ing. A. Hason predniesol návrh, aby do funkcie predsedu MNV bol zvolený

s. Dr. Anton Móza. Návrh na zvolenie bol jednomyseľne schválený. Po krátkom príhovore novozvolený predseda Dr. Anton Móza predniesol návrh na zvolenie s. Š. Kriflíka za podpredsedu MNV a s. Š. Grófa za tajomníka MNV. Obidva prednesené návrhy boli jednomyseľne schválené.

Na návrh predsedu MNV s. Dr. A. Mózu boli zvolení za členov rady MNV títo poslanci: Ing. Ladislav Beleš, B. Kleinová, C. Makovinský, Ing. S. Prokeš, P. Prosnák, H. Slezáková, Dr. M. Surovka, J. Šály, M. Valachovičová, M. Zabáková.

Napokon boli zriadené komisie MNV, zvolení predsedovia komisií, členovia komisié a výbor ľudovej kontroly;
zvolená návrhová komisia v zložení Ing. L. Beleš, predseda, členovia A. Ďurajková, J. Počuch, M. Šimkovičová, J. Šimek.

Plenárne zasadnutie MNV potvrdilo ustanovenie vedúcich odborov MNV do funkcií: M. Mikuláštíková, finančný odbor, Karol Šmelík, odbor výstavby, Ľ. Krajačičová, správny odb.

V nasledujúcom vystúpení predseda MNV RNDr, A. Móza zaoberal sa perspektívami plnenia volebného programu. Snahou všetkých spoločenských organizácií, pracujúcich a obyvateľov Stupavy by mal byť zodpovedný prístup k volebnému programu, aby sa úspešne plnil, k prospechu občanov Stupavy.

V diskusii vystúpil za ONV poslanec s. B. Hodul, poukázal na hlavné smery rozvoja okresu. Súdr. Jozef Martinkovič poďakoval sa za spoluprácu pri plnení jeho funkcie.

Ing. Alex. Hason zvolených poslancov povzbudil k práci, poďakoval doterajšiemu predsedovi J. Martinkovičovi za vykonanú prácu, tiež poslancom za minulé funkčné obdobie, ktorú vykonávali v prospech rozvoja socialistickej Stupavy.

Predseda MNV Dr. A. Móza predložil na schválenie volebný program, opatrenia na zabezpečenie plnenia soc. záväzku na rok 1981, plán práce rady a pléna MNV na II. polr. 1981,

Návrhy boli jednomyseľne schválené.

Napokon boli prečítané pozdravné listy / poslanec J. Počuch / OV KSS Bratislava vidiek, Rade ONV Bratislava vidiek, NV družobných obcí Ořechov, Želešice v okrese Brno venkov - i tieto boli jednomyseľne schválené.

Po skončení ustanov. plenár. zasadnutia MNV predsedom MNV Dr. A. Mózom zaznela Pieseň práce.

Mandátová komisia konštatovala, že každý kandidát NF dostal nadpolovičnú väčšinu platných hlasov odovzdaných vo volebnom obvode, čím bola splnená podmienka platnosti zvolenia každého zaregistrovaného kandidáta NF v zmysle ustanovení §§ 25 a 26 zákona č. 56/1971 Zb. SNR o voľbách do národných výborov v SSR.

Zoznam poslancov MNV v abecednom poriadku: Daniela Bachratá, Ing. Ján Beleš, Ing. Ladislav Beleš, Miroslav Beleš, Miroslav Besedič, Eva Bocánová, Dušan Brbúch, Soňa Činovská, Ing. Anton Daráš, Hermína Draškovičová, Antónia Ďurajková, Otília Erdélyiová, Mikuláš Gorbár, Tomáš Gramblička, Štefan Gróf, Štefan Holúbek, Jana Horváthová, Mária Chaloupková, Ján Chrupka, Jozef Janeček, Jozef Jedenástik, Jaroslav Kadlec, Ján Klčo, Božena Kleinová, Jozef Kočíšek, Jolana Kodríková, Štefan Kriflík, František Kubrický, Ladislav Kudijovský, Cyril Makovinský, Viliam Maroš, Zuzana Mazancová, Jitka Minarovičová, RNDr. Anton Móza, Pavol Németh, Anna Nepšinská, Ferdinad Obermár, Milan Pešl, Ing. Svetozár Prokeš, Pavol Prosňák, Jozef Počuch, Miroslav Puškáč, Anna Rácová, Irena Slezáková, Helena Slezáková, Jozef Stankovský, JUDr. Michal Surovka, Jozef Šály, Alojz Šablica, Štefánia Ščepánková, Ján Šimek, Magdaléna Šimkovičová, Mária Škrovanová, Dagmar Trepáčová, Genovéva Uhrová, Mária Valachovičová, Emil Veselý, Ing. Anton Veselý, Anton Wolletz, Magdaléna Zabáková.

Novozvolený predseda MNV predniesol tento prejav:
Vážení poslanci, vážené súdružky, súdruhovia, dovoľte mi, aby som Vám poďakoval sa prejavenú dôveru, ktorú ste preukázali práve tým, že ste ma zvolili do zodpovednej funkcie predsedu MNV. Mať pocit dôvery, znamená najväčšiu hodnotu, akú človek môže získať. Žiť a pracovať s vedomím, že ľudia, spolupracovníci človeku dôverujú, je najkrajší pocit, ktorý môže funkcionár na ktoromkoľvek úseku mať. Iba takáto dôvera dodáva silu, elán a chuť do práce a napomáha prekonávať aj najväčšie prekážky. Vašu dôveru a dôveru širokých vrstiev občanov našej obce prijímam ako záväzok čestne, zásadovo a svedomito pracovať. Sľubujem Vám, že dám všetky svoje sily v prospech našej spoločnej veci - pre splnenie úloh národného výboru vyplývajúcich zo záverov XVI. zjazdu KSČ a za realizáciu cieľov a zámerov obsiahnutých vo volebnom programe Národného frontu na toto obdobie.
Ubezpečujem Vás a prostredníctvom Vás všetkých občanov obce, že svoju funkciu budem vykonávať so svojím najlepším vedomím a svedomím pre blaho ľudu, rozvoj a rozkvet našej obce a tým i celej našej socialistickej vlasti.
Všetky úlohy splníme len vtedy, keď všetky naše orgány a všetci naši poslanci budú rozvíjať svoju prácu za podporu a účasť čo najväčšieho počtu občanov Stupavy na riadení a správe.
Preto volám Vás, vážení poslanci i spoluobčania, k spolupráci, pretože jedine v dobrej, úzkej a cieľavedomej spolupráci podarí sa nám splniť vytýčené úlohy.
Ešte raz ďakujem za prejavenú dôveru.
Pomocné orgány a ich zloženie:
1. Výbor ľudovej kontroly: Pavol Németh, predseda, členovia poslanci: Tomáš Gramblička, Jolana Kodríková, Jozef Jedenástik, Jana Horváthová; členovia neposlanci: Božena Kostková,

Anna Darášová, Antónia Turanská, Kvetoslava Serdelová.

2. Komisia ochrany verejného poriadku: Mikuláš Gorbár, predseda, členovia poslanci: Štefan Holúbek, Ján Chrupka, Dušan Janeček, Ferdinand Obermár; členovia neposlanci: Dušan Balog, Michal Štofa, Ondrej Zamboj, Alojz Vyskup.

3. Komisia poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva: Jozef Šály, predseda, členovia poslanci: Jozef Stankovský, Dagmar Trepáčová, Jozef Kočíšek; členovia neposlanci: Ing. Ivan Kollárik, Miloslav Zigo, Ing. Dušan Paulik.

4. Komisia soiálno - zdravotná: Helena Slezáková, predsedkyňa, členovia poslanci: Genovéva Uhrová, Antónia Ďurajková, Hermína Draškovičová; členovia neposlanci: Štefan Neradovič, Viera Mikulášových, Helena Kopálová.

5. Komisia bytového a miestneho hospodárstva: JUDr. Michal Surovka, predseda, členovia poslanci: Milan Pešl, Emil Veselý, Jaroslav Kadlec, Štefánia Ščepánková; členovia neposlanci: Ondrej Zezula, František Vlasák, Mária Brúderová, Tibor Rigo.

6. Komisia finančná: Mária Valchovičová, predsedkyňa, členovia poslanci: Irena Slezáková, Anna Nepšinská, Mária Škrovanová; členovia neposlanci: Štefan Horecký, Ing. Mária Simonidesová, Alojz Knotek.

7. Komisia pre mládež a TV: Miroslav Puškáč, predseda, členovia poslanci: Ing Ján Beleš, Dušan Brbúch, Eva Bocánová; členovia neposlanci: Anastázia Lachkovičová, Richard Mikulič, Vladimír Kluvánek.

8. Komisia pre obchod a cestovný ruch: Cyril Makovinský, predseda, členovia poslanci: Soňa Činovská, Daniela Bachratá, Miroslav Besedič; členovia neposlanci: Štefan Kliment, Marta Debrecká, Antónia Stankovská.

9. Komisia pre školstvo a kultúru: Jozef Počuch, predseda, členovia poslanci: Dr. Anna Rácová, Zuzana Mazancová, Ladislav

Kudijovský, Jitka Minarovičová; členovia neposlanci: Mária Ondriášová, Mária Hledíková, Zlatica Obadálová, Božena Jaderková.

10. Komisia dopravná: Ing. Anton Veselý, predseda, členovia poslanci: Ján Klčo, Alojz Šablica, František Kubrický; členovia neposlanci: Anton Švec, Milan Mader, Július Mackovič.

11. Komisia pre plánovanie a výstavbu: Ing. Svetozár Prokeš, predseda, členovia poslanci: Anton Wolletz, Miroslav Beleš, Ing. Anton Daráš, Viliam Maroš, Ján Šimek; členovia neposlan- Blažej Fabián, Ing. Rudolf Suchý, Jozef Živner, František Král, Viliam Mader.

12. Zbor pre občianske záležitosti: Magdaléna Šimkovičová, predsedkyňa, členovia poslanci: Mária Chaloupková, Otília Erdélyiová, Dr. Anton Móza, Štefan Kriflík, Štefan Gróf, Ing. Ladislav Beleš, Helena Slezáková, Ľudmila Krajačičová, Genovéva Partlová, dve posledné neposlankyne.

Vo volebnom programe sa uvádza: Veľkým poznatkom tohtoročných volieb je, žre prešli v dobre, pokojne a demokratickej atmosfére. Voľby znamenajú upevnenie jednoty nášho ľudu. Výsledky volieb naväzujú na dosiahnuté úspechy pri plení záverov XV. zjazdu KSČ a volebných programov NF v predchádzajúcich obdobiach. Pozitívne premeny nastali v triednej a sociálnej štruktúre našej spoločnosti. Neustále sa upevňovala vedúca úloha robotníckej triedy, upevňovala sa jej uvedomelosť a organizovanosť, svojimi politickými postojmi a ideovým vplyvom rozhodujúco pôsobí na formovanie socialistického vedomia a konania všetkého pracujúceho ľudu.

Pevnou oporou socialistickej spoločnosti sa stalo idružstevné roľnístvo.

Do plnenia hlavných úloh sa intenzívne zapája aj naša inteligencia. Úspešne pôsobí na mnohých úsekoch v oblasti vedecko-technickej revolúcie, pri výchove mladej generácie a všetkých ďalších činnostiach.

Dosiahnuté výsledky sú veľkým politickým víťazstvom a potvrdením predností socialistického spoločenského zriadenia.

Pod vedením KSČ národné hospodárstvo v rokoch 6. 5RP sa rozvíja rovnomerne, ba aj rýchlejšie, ako stanovili smernice XV. zjazdu. Plnením úloh v bytovej výstavbe sa vytvárali podmienky pre skvalitňovanie bývania našich občanov, zlepšovanie životného a pracovného prostredia. Vyrástli nové kádre robotníkov, technikov, lekárov, učiteľov, hospodárskych pracovníkov, poslancov, funkcionárov národných výborov. Upevňovali sa socialistické výrobné vzťahy, rozširovali sa materiálne zdroje spoločnosti.

Rast zvyšovania životnej úrovne môžeme konkrétne ukázať i na výsledkoch sčítania ľudu v Stupave k 1. nov. 1980.

Stupava mala trvalo bývajúcich 8 100 obyvateľov / okrem nich ďalších 200 prechodne./ Z uvedeného počtu je 4 100 ekonomicky činných, z nich 45,3 % pracuje v Stupave a 51 % pracuje v Bratislave. Naši občania obývajú 2 364 bytov. Väčšinou ide o nový bytový fond, 43 % bytov je postavených od roku 1946 do roku 1970 a 33 % bytov je postavených v rokoch 1971 - 1980.

Ústredným kúrením je vykurovaných 55 % bytov, v 85 % bytov je zavedený plyn, voda v 81 % bytov, kúpeľňu, resp. sprchovací kút má 78 % bytov. Podľa počtu izieb je zloženie bytov následovné: dvojizbové 613, trojizbové 903 / v roku 1970 39%, v roku 1980 už 58 %/, štvorizbové a viac 470.

Naši občania vlastnia 2 200 chladničiek, 2 100 práčiek, z toho 630 automatických, 2 200 televízorov, z toho 70 farebných. 870 osobných áut, z toho 670 garážovaných.

Uvedený prehľad je dokladom neustále sa zlepšujúcich životných podmienok, rastu životnej úrovne občanov.
Pričinením práce širokého aktívu občanov na čele s poslancami, s nadriadenými orgánmi, v spolupráci s miestnymi podnikmi, závodmi vybudovali sme nové objekty slúžiace všetkým občanom. Sú to: Základná deväťročná škola, MŠ IV, MŠ pri závode Cementáreň, dokončenie výstavby sídliska, zachytenie prameňa pitnej vody na Medených hámroch, Domu smútku, cintorína, rozšírenie plynofikácie obce, rozšírenie rozvodu krátkych vodovodných spojov, rekonštrukcia rozvodu elektrickej siete obce, predajňa drogérie, vybudovanie objektov Miestnej ľudovej knižnice, nové povrchy na cestách, vybudovanie chodníkov.
Pred ukočením sú akcie MŠ V., predajňa obuvi, nadstavba požiarnej zbrojnice.
Volebný program v novom volebnom období obsahuje základné smery činnosti MNV.
Základom rozvoja obce v oblasti ekonomicko-sociálnej bude výstavba bytov v rozptyle, občianskej a technickej vybavenosti. V priebehu volebného obdobia t.j. v 7. 5RP budeme v Stupave zabezpečovať, dodávateľským spôsobom bude postavených a odovzdaných 146 bytov, z toho v roku 1981 48 b.j., v roku 1984 28 b.j. a v roku 1985 70 b.j.
Okrem uvedeného Lesný závod Bratislava bude zabezpečovať výstavbu 2 x 6 b.j. a IVES postaví 6 pohotovostných bytov. Štátne majetky, n.p. začnú v roku 1985 výstavbu ďalšícu 28 bytových jednotiek. V S - IBV na Kremenici zabezpečíme majetkoprávne usporiadanie pozemkov a pridelíme 96 pozemkov na stavbu rodinných domov, ktoré by mohli byť koncom roku 1985 postavené a obývané- . V rámci IBV v celej 7. päťročnici vydáme sto stavebných povolení na výstavbu rodinných domov. V rámci IBV a S - IBV postavíme 196 rodinných domov.

V oblasti bytovej výstavby zabezpečíme zameranie, spracovanie projektovej a rozpočtovej dokumentácie na novú lokalitu S-IBV " Kopce ". Zameranie a spracovanie novej lokality bytovej výstavby v rámci HBV / hromadná bytová výstavba /v lokalite Mást, vo štvorci ulíc Záhumenská, Sevínska cesta, Štúrova a Železničná.

Na uspokojovanie potrieb občanov zabezpečíme: výstavbu hlavného kanalizačného zberača do novej ČOV v hodnote 2 mil. Kčs, výstavbu novej ČOV v hodnote 3 mil. Kčs, vybudovanie inžinierskych sietí v lokalite S-IBV Kremenica v hodnote 4,2 mil Kčs, výstavbu cesty na Mlynskej ul. a dokončenie terénnych úprav na sídlisku v hodnote 2 mil Kčs, výstavbu cesty a kanalizácie na ulici M. Benku v hodnote 1 mil. Kčs, rekonštrukciu a prístavbu predajne ZDROJ na Nálepkovej ul v hodnote 1,2 mil. Kčs, výstavbu predajne Domácich potrieb v hodnote 2 mil. Kčs, výstavbu reštaurácie v hodnote 2 mil. Kčs., realizovanie prístavby ZK Cementár v hodnote 6,5 mil. Kčs, zriadenie detských jaslí zo združených prostriedkov pre 20 detí z rodinného domu v hodnote 630.- Kčs.

Do užívania odovzdáme MŠ VI. s kapacitou 120 detí v hodnote 3,9 mil. Kčs, ktoré prechádzajú z minulej päťročnice.

Z účelových prostriedkov ONV plánovaných na úrovni MNV zabezpečíme: vypracovanie rozpočtovej a projektovej dokumentácie na rekonštrukciu a realizáciu ciest ma uliciach Bezručova, Marxova, Ružová vo výške 1,4 mil. Kčs, rozšírenie plynofikácie v obci, budovanie športovísk v objekte novej ZDŠ, rekonštrukciu elektrickej siete v časti obce, rekonštrukciu objektu starej budovy ZDŠ pre školské účely / osobitná škola, ĽŠU, klubovne/, rekonštrukciu vhodných objektov na zriadenie klubu dôchodcov a domu opatrovateľskej služby.

Na úseku výstavby obce NV zameria sa na riešenie napojenia obce na jestvujúce zdroje pitnej vody a iné úlohy.
V rámci akcie " Z " bude MNV zabezpečovať stavby, detské jasle II, prístavbu DJ, sociálne zariadenie amfiteátra, detské ihrisko, verejné WC, vodovodné spoje v celkovom náklade 3 700.- Kčs.
V neinvestičnej časti na zlepšenie životného prostredia hodnota prác bude každoročne bude činiť 2 milióny Kčs.
Hospodárske organizácie na území Stupavy budú zabezpečovať rozšírenie priemyselnej základne obce účelnými investíciami na rozvoj výroby a služieb a investíciami sociálneho programu na zlepšenie pracovných podmienok svojich zamstnancov v rozsahu 206 670 000.- Kčs.
Investície hospodárskych organizácií boli do volebného programu zakotvené na základe písomných oznámení.
Za ich splnenie a realizáciu MV KSS, MV NF a Miestnemu národnému výboru zodpovedajú riaditelia podnikov a závodov.

Dvadsiate výročie organizácie záhradkárov v S t u p a v e .

Pri príležitosti dvadsiateho výročia založenia organizácie záhradkárov v Stupave bola v dňoch 24. - 26. septembra roku 1981 usporiadaná Výstava ovocia, zeleniny, kvetov, malej mechanizácie a chemikálií na ich ochranu v spoločenských priestoroch Stupavskej cementárne.

Pri tomto významnom výročí činnosti základných organizácií Slovenského zväzu záhradkárov miestne organizácie vydali vkusnú brožúru, v ktorých poskytujú informácie o ich začiatkoch a rozvoji ich činnosti.

Zodpovednú redakčnú radu brožúry tvorili poprední funkcionári oboch miestnych organizácií: Emil Hrmo, Rudolf Jakabovič, Ing. Michal Kolembus, Viktor Lachkovič, Matej Sabol a Ing. Ján Zvirák.

V úvodnej časti poskytujú informácie o zemepisnej polohe Stupavy / 17 st. východ. dĺžky a 48,16 st. severnej šírky /, nadmorská výška 174 m.n.m. v chotári prechádza do výšky 530 m.n.m.

Z minulosti : začiatkom nášho letopočtu rímske vojská postavili nad Stupavou vojenský strate-gický tábor, počty obyvateľov v osemnástom až dvadsiatom storočí, v roku 1980 uvádzajú 8 156 obyvateľov.

Oslobodenie Stupavy uvádzajú dátumom 30. decembra 1918, oslobodenée Stupavy na konci druhej svetovej vojny uvádzajú: 4. apríla 1945 bola oslobodená sovietskymi vojskami.

K uvedeným údajom je treba pripomenúť: Vojenské tábory stavali Rimania na pravom brehu Dunaja / Carnuntum, Gerulata /, na ľavom brehu Dunaja, t.j. na severe boli to vojenské stanice rozmermi menšie než tábory na pravom brehu. Vyhlásenie vzniku ČSR oznámil občanom Stupavy Ferdiš Juriga, poslanec už 6. novembra roku 1918, utvoril sa národný výbor a prevzal vedenie obce.

Vlak s čs. vojakmi, príslušníkmi 33. pešieho pluku, došiel dňa 3. decembra, v ten deň maďarskí vojaci opustili Stupavu. O oslobodení Stupavy na konci druhej svetovej vojny sa v kronike obce uvádza: o 14. hod. dňa 5. apríla utíchli zbrane, Stupava bola oslobodená hrdinskou Červenou armádou.
Ďalšie informácie z úvodu: V roku 1919 bol založený Okrašľovací spolok. V roku 1927 sa konala prvá výstava ovocia v skleníkoch kaštieľa. V roku 1961 bola založená základná organizácia zväzu záhradkárov.
Usporiadané výstavy ovocia zeleniny a kvetov boli v rokoch: 1964, 1966, 1971, 1976, 1979 všetky v zasadacej miestnosti MNV.
V článku Dvadsať rokov Slovenského zväzu záhradkárov v Stupave sa spomínajú počiatočné neúspechy pre nedostatok záujemcov. Konečne 15. októbra 1961 podarilo sa založiť závodnú organizáciu Slovenského zväzu záhradkárov pri Stupaveskej cementárni, n.p. Bolo 16 zakladajúcich členov. Za predsedu bol zvolený Jaroslav Slepánek / maliar / podpredseda Metod Foltín / robotník / tajomník Emil Hrmo / technik /,pokladník Alexander Kleman /technik /, hospodár Jozef Illiť / robotník /, revízna komisia: Ladislav Šmelík, Arnold Kubík, Štefan Hrabovský.
V marci roku 1962 podarilo sa založiť aj základnú organizáciu / obecnú / s 32 zakladajúcimi členmi. Za predsedu bol zvolený Július Rigler, podpredsedu František Tóth, tajomníka Richard Popp, pokladníčku Mária Novotová, hospodára Anton Haršáni, za predsedu revíznej komisie Ľudovít Zeman. Spolupráca oboch organizácií s MNV prinášala veľa výhod pre ich činnosť.
Z ich činnosti: prednášky, inštruktáže, premietanie krátkych náučných filmov, zájazdy, exkurzie, kurzy aranžovania rezaných kvetov, zabezpečovanie záhradkárskych potrieb, štepy, vrúble, semená, umelé hnojivá, chemikálie proti škodcom a pod.

Na výročných členských schôdzkach prijímali členovia cenné záväzky, najmä proti karanténnym škodcom, ako boli zhubný červec sanojský, pásavka zemiaková, priastevník americký, obaľovači spôsobujúci červivosť ovocia.

Kolektívne a individuálne záväzky na úseku skrášľovania obce prinášali skoro svoje výsledky. Predomia a parčíky začali meniť svoj vzhľad. JRD a neskoršie Štátne majetky našli dobrých pomocníkov. Členovia SZZ poskytovali pomoc pri plnení volebných programov a pri akciách " Z " / výstavba závodného klubu, materských škôl, športového ihriska, kúpaliska a i. / V roku 1965 organizácie dostali do užívania od MNV bývalé predajné stánky na námestí pri kostole, ktoré boli adaptované nákladom 7 000.- korún. Obnos bol použitý na obstaranie materiálu, krytinu, podlahu, okná, dvere, omietku, elektr. osvetlenie. K tomu bolo potrebné odpracovať primeraný počet brigánických hodín. Tieto miestnosti slúžia doteraz ako sklad záhradkárskych potrieb.

Obidve organizácie za uplynulých 20 rokov zmohutneli a koncom roka 1980 evidovali 504 členov / 403 + 101 /.

Za aktívnu činnosť a rast základných organizácií možno vďačiť jej obetavým funkcionárom, ako boli: Jaroslav Slepánek, Alexander Kleman, Július Rigler, Arnold Jánoš, Ondrej Firgánek, František Tóth, Štefan Sopúšek, Albert Brezovský a iní. K úspešnému rozvoju zväzu a záhradkárstva prispeli spoluprácou a pochopením aj jednotliví funkcionári MNV, MV NF, vedenie Stupavskej cementárne, n.p. a závodný klub Cementár, najmä jeho riaditeľ Ladislav Kudijovský,

Základné organizácie plánujú aj do budúchosti oboznamovať členov i širokú verejnosť s pokrokovými a novátorskými metódami s cieľom lepšieho využívania záhradok v produkcii ovo-

cia a zeleniny. S potešením berieme na vedomie súčasný veľký záujem bezzemkov o neobrobenú pôdu v Stupave, najmä obyvateľov z družstevnej a podnikovej výstavby, ktorí čoskoro rozšíria našu záhradkársku rodinu a prispejú k zvýšeniu nielen produkcie ovocia a zeleniny, ale k zveľadeniu nášho životného prostredia.

V článku Poslanie a úlohy ZO SZZ medzi iným sa hovorí: Záujmové organizácie sú významné aj z hľadiska ekonomického a hospodárskeho, ako napr. záhradkári, ktorí podľa štatistiky ob - hospodárujú vyše 70 % ovocných stromov a produkujú 40 % zeleniny. Drobnochovatelia dodávajú mäso, kožušiny, vajíčka, včelári dodávajú med. Okrem malých výnimiek sa to podobá pestovaniu ovocia zastaralým spôsobom. Nepopierateľné je, že moderné, intenzívne hospodárenie, nový sortiment, nové ochranné pomôcky najlepšie a najrýchlejšie sa rozširujú pomocou záujmo - vých organizácií.

Organizácie združujú občanov rovnakých záujmov a vplývajú na tvorenie dobrých medziľudských vzťahov. Značný rozdiel je medzi organizovanými a neorganizovanými záhradkármi. Každý záhradkár a člen ZO sa aktívne zúčastňuje na všetkých akciách uspo - riadaných organizáciou.

V stanovách Zväzu sa hovorí: Prvoradou úlohou každého člena je zapojiť sa do rozvoja poľnohospodárskej výroby, predovšetkým na úseku ovocinárstva, zeleninárstva a kvetinárstva /§ 4/4/. To znamená udržiavať svoju záhradku v dobrom stave po stránke pestovateľskej a zdravotnej. Okrem toho členovia majú pomáhať plniť úlohy MNV na úseku akcií "Z" a ochrany životného prostredia / čo vyplýva aj z občianskych povinností /.

Základné organizácie SZZ v Stupave za uplynulých 20 rokov sa snažili dobre plniť všetky stanovené úlohy, lebo vysadili

vyše 20 000 ovocných stromkov, približne toľko ovocných kríkov vrátane vínnej révy, ako aj množstvo okrasných kríkov a sadeníc. Usporiadali vyše 130 odborných prednášok o pestovaní a ochrane ovocných drevín, vínnej révy, kuchynskej zeleniny, kvetov ale aj o histórii Stupavy a jej parku.
Ďalej prednášky pre školskú mládež, 6 kurzov pre ženy o aranžovaní rezaných kvetov, 38 zájazdov a exkurzií, 24 spoločenských akcií, 5 výstav ovocia, zeleniny a kvetov, ktoré najviac prispeli ku skvalitneniu ovocinárskeho sortimentu v našich záhradkách. Aj pričinením zväzu boli takmer na 100 % zlikvidované samorodé hybridy viniča a nahradené kvalitným sortimentom.
Stupavskí záhradkári výborne obstáli aj v konkurencii na okresných, oblastných a celoslovenských výstavách ovocia, o čom svedčia desiatky získaných medailí: zlatých, strieborných, bronzových a ešte viac čestných uznaní.
Záhradkári veľmi prispeli na zlepšenie verejného zásobovania ovocím, zeleninou a rezanými kvetmi. Odštepný závod ZELENINA v Stupave v roku 1980 vykúpil od záhradkárov 270 574 kg zeleniny a 375 278 kg ovocia. Pritom je dobre známe, že výkup záhradkárskych prebytkov nefunguje dobre a preto každý rok veľké množstvo dopestovaných produktov vychádza nazmar.
Aké množstvá ovocia, zeleniny a kvetov bolo odpredané spotrebiteľom priamo, na miestnych trhoch, o tom nejestvuje žiadna evidencia.
Napriek tomu, že Stupava prechádza cez veľké premeny z dediny na mesto, záhradkári nepoľavujú vo svojom úsilí hospodárne využiť každý kúsok pôdy a kvetmi skrášliť všetky ulice v obci. - Článok je doplnený čiernobielymi fotografiami z výstav a školení členov ZO.

Pohľad do minulosti. Dejiny bratislavského obchodu spomínajú spomínajú stupavských občanov v súvislosti s tamojšími trhmi. Je tiež známe, že stupavskí roľníci v minulom storočí až do vzniku Československej republiky patrili medzi zásobovateľov zeleniny na viedenských trhoch, kde bola silná konkurencia. Komu mohli vďačiť, že v konkurencii obstáli? Predovšetkým svojej pracovitosti a svedomitosti, ale vo veľkej miere aj vtedajšej slovenskej inteligencii, ktorí neúnavne propagovali nové pestovateľské postupy. Sú medzi nimi známe mená: Juraj Fándly, M. Bazalica, S. Jurkovič, J. Galbavý, D. Lichard, K. Nečesálek. Jedným z nich bol aj František Leopold Balogh, r.k. farár v Stupave od roku 1826, zaslúžil sa o povznesenie poľnohospodárstva a sám vysadil vzorový jabloňový sad. V Stupave účinkoval 15 rokov. Tento pomológ zahynul v rozvodnenej Morave roku 1841. Keď stupavský kaštieľ prešiel od Pálfyovcov do majetku Károlyiovcov / 1867 /, postavili nielen pivovar a škrobáreň, začalo sa aj s veľkolepou úpravou parku a s rozsiahlou výsadbou ovocných sadov. Súčasne vybudovali aj veľkú zeleninovú záhradu pri škrobárni a skleníky pre teplomilné rastliny pri kaštieli.
Podľa ústneho podania poradcom a čiastočne aj dodávateľom stromkov bol Štefan Gašparovič z Vysokej pri Morave /1851-1907/, ktorý sa zaslúžil aj o propagáciu ovocinárstva na Záhorí. Najväčší rozkvet ovocinárstva a záhradníctva v Stupave nastal v roku 1904 po príchode skúseného záhradníka Jozefa Krupičku / 1874-1948 / rodáka z Malaciek. Vychoval tu dobrých záhradníkov / Michňa, Mader, Macušek, Bilený, Marcínek a iní. / J. Krupička bol aj aktívnym funkcionárom ÚV Slovenskej ovocinárskej spoločnosti a v roku 1927 usporiadal prvú ovocinársku výstavu v spomenutých skleníkoch, ktorá bola navštívená Bratislavčanmi ako aj záhradkármi z okolitých dedín. Na výstave najväčšiu po-

zornosť upútali z jabĺk: Ananásová reneta, Baumova reneta, Gráfštynské, Jonathan, Kanadská reneta, Krasokvet žltý, Parkerovo, Parmena zlatá, Sudetská reneta a iné.
Z hrušiek: Alexandrovky, / Boscova fl. /, Dielova, Pastornica, Wiliamsova, Sterkmanova a iné.
Pohľad do parku. Stupavský park patril medzi najkrajšie parky na Slovensku. Koncom minulého a začiatkom dvadsiateho storočia bol obohatený cudzozemskými drevinami. Časť z nich prirodzene i zásahom človeka sa z parku vytratili. Žiaľ, len malá čiastka pri Dome dôchodcov je chránená. Ostatná časť parku je prístupná širokej verejnosti, ktorá si nevie dostatočne oceniť všetky prírodné krásy a hodnotu jednotlivých exemplárov. Spomenieme niektoré, ktoré sa doteraz v jednej i druhej časti parku zachovali:
Lirionedron - ľaliovník, pochádza zo Severnej Ameriky. Má pekné lesklé listy štvorcového tvaru, dlhé 8 - 20 cm, kvitne koncom mája alebo zač. júna, jeho kvety žlto-zelenej farby nemajú páru, podobajú sa kvetom tulipána. Plody má podobné šiškám. Podobných exemplárov nie je mnoho na Slovensku.
Ginkgo biloba - pochádza z juhozápadnej Číny. Má zvláštne trojuholníkové listy, dvojlaločné. Údajne netrpí na choroby a nemá škodcov. Najkrajší je v jeseni, keď sa jeho lístie vyfarbuje do žlta.
Platany - je ich niekoľko. Jeden rastie pred Domovom dôchodcov, ostatné sú v prednej časti parku v okolí jazierka. Platan pochádza z juhovýchodnej Európy a stupavské patria medzi najkrajšie exempláre na Slovensku. V obvode meria od 370 do 611 cm. Kôra platanov je sivej farby a každý rok sa obnovuje.
Má krásne lesklé javorovité listy a ježovité guľaté plody.
Dub močiarny - je tiež cudzieho pôvodu. V parku je ich niekoľko,

ktoré napriek pokročilému veku nie sú hrubé. Vynikajú štíhlym topoľovitým tvarom, ale ich konáre sú fantasticky po - krútené. V jeseni majú pekne vyfarbené lístie, ktoré opadáva až na jar.

Catalpa - pochádza zo Severnej Ameriky a nachádza sa pri Dome dôchodcov. Strom nie je vysoký ale s rozloženou korunou. Listy má veľké, srdcovité, asi 20 cm dlhé. Kvety biele, žlto a červeno kropené v metlách. Kvitne koncom júna, plody má podobné brazílskym cigáram, ktoré deti v jeseni rady zbierajú.

Z veľkého počtu ihličnanov sú tu zaujímavé borovice Weymouthové zo Severnej Ameriky. Vyznačujú sa hladkou kôrou. Vo zväzku majú päť ihlíc, ktoré sú dlhé až 14 cm a zoskupené na koncoch výhonkov ako štetky. Plody - šišky majú dlhé až 15 cm, väčšinou prehnuté.

Okrem spomenutých stromov je v parku ešte čo obdivovať. Asi 30 druhov stromov, aj mnoho kríkov / unikátna odroda tisovníka Taxus, hlohy, cezmín, hamamel a iné /.

Aj lúčna flóra je bohatá, od jari do jesene je čo obdivovať. Keďže park nie je udržiavaný, ale je štátom chránený, zostáva aj na nás všetkých, aby aspoň terajší stav sa zachoval pre budúce generácie.

Pohľad do našich sadov. Hlavný sortiment ovocia v našich záhradách:

Jablká letné - Priesvitné letné, Stark Earliest, Mio.

Jablká jesenné - Hladíkove, James Grieve, Lord Lamburn, Matkino - Nonetit, Oldenburgovo, Solivarské, Sudetská reneta, Šampión.

Jablká zimné - Citrónové zimné, Clivia, Dukát, Golden Delicius, Idared, Jonathan, MacIntosh, Ontario, Red Delicius, Spar-

tan, Spencer, Starking, Starkrimson, Švajčiarske oranžové, Wagenerové a iné.

Hrušky - Angulemská, Boscova fľaša, Clappova, Dielova, Drouardova, Grosdemange, Hardyho, Konferencia, Krivica, Madame Verté, Parížanka, Pastornica, Wiliamsova a iné.

Réva vínna - Burgundské biele, Chrupka biela a ružová, Irsay Oliver, Müller Thurgau, Panónia kincse / poklad Panónie /, Veltlínske zelené, Frankovka modrá, Portugalské modré, Svätovavrinecké.

Zo sliviek sa rozširuje Stanley / veľkoplodá /.

Višne - Morela neskorá a Morellenfleur.

Čerešne - Granát a Karešová / menej trpí na červivosť /.

V broskyniach je tak široký sortiment, že strácame prehľad / Čejka opísal 117 kultivarov /, žiaľ, v našich podmienkach všetky trpia na glejotok a skoro hynú.

Marhuliam sa v týchto polohách nedarí pre časté jarné mrazy a úhyn na apoplexiu. Bobuľovitému ovociu sa dobre darí.

Škodcovia . najviac škody spôsobujú obaľovače / jablčné, slivkové, viničové a iné /, riztoče, vrtuľa čerešňová a i.

Z chorôb - múčnatka, chrastavitosť, plesnivka sivá a iné.

V Stupave sú dve organizácie SZZ. Základná organizácia pri Stupavskej cementárni, n.p. Jej výbor: predseda Rudolf Jakabovič, tajomník Ladislav Šmelík, pokladníčka Irena Slezáková, hospodár Vít Haramia, členovia výboru-Rudolf Mader, Ján Draškovič a Albert Benca; revízna komisia: Ing. Juraj Sýkora, František Brezovský a Ondrej Laurinc.

Základná organizácia / obecná / : predseda Matej Sabol, podpredseda František Daráš, tajomník Ing. Ján Zvirák, pokladník Vendelín Markovič, hospodár I. Anton Kalivoda, hsopodrá II. Vladimír Lachkovič, kronikár Viktor Lachkovič,

kultúrna referentka Etela Jarošová, ref. so SZŽ Emília Schwarzová, odborný inštruktor Iva Sopúšek, odborný inštruktor Ing. Michal Kolembus, členovia výboru Emil Veselý, Ján Mader, Jozef Smeja, Emil Mencl, predseda revíznej komisie Štefan Mader, členovia revíz. komisie Ján Šandrej a Viliam Kollároci, ná - hradníci Jozef Binder, Ferdinand Obermár, Karol Gašparovič, Valburga Lukáčová.

Obidve organizácie majú veľký počet členov, ako bolo uvedené. Brožúra bola vydaná v náklade 600 ks len pre vlastnú potrebu. Mená všetkých členov oboch organizácií sú v nej uvedené.

V závere predseda ZO SZZ / obecnej / Matej Sabol ďakuje red. rade, ktorí sa zaslúžili o jej vydanie, predsedovi revíznej komisie Štefanovi Maderovi, ktorý zabezpečil jej vytlačenie. Prílohou v brožúre je orientačný plán Stupavy s novými názvami ulíc s niektorými pravopis. chybami / Lipova, Ružova, a i., nie Továrna - ale Továrenská /. Správne Lipová, Ružová, Záhradná, Keltská, Budovateľská /. Plánok je pekný.

Zo spomienok starších občanov.

Karol Mizner, narodený 10. septembra 1898 spomína na udalosť ktorá sa stala v Stupave v prvú nedeľu v novembri roku 1918. Jeho otec menoval sa Jozef Mizner, rodák stupavský, bývali v v dome v úzkej uličke vedľa hlav. ulice, ktorého majiteľom bol cukrár Schwarz. Menovaný Karol Mizner v roku 1918 nebol vojakom pre chorobu. Od svojho 12. roku pracoval, bol robotníkom, pracoval s murármi. Základnú vojenskú službu nastúpil až roku 1920, narukoval do Trnavy.

Spomína na udalosť v súvislosti s odchodom občanov židovskej etnickej skupiny, pamätal sa aj na mená niektorých, z nich Emil Kugler vrátil sa z vojny, Móric Stern bol obchodníkom s potravinami, vzali mu peniaze, Weber bol obchodníkom so zeleninou, Kohn, veľkoobchodník s liehovanami, Mittler, ďalší obchodník s liehovinami a iní. Mnohí boli na tunajšej železničnej stanici už v železničných vozňoch. Ich cieľom bola buď Bratislava alebo Viedeň.

Skupina vojakov navrátilcov z vojny, medzi nimi Karol Jánoš, narodený r 1897, Pavol Urban, narodený roku 1899, Karol Iliť, narodený roku 1896, zrejme rovesníci Karola Miznera, okrem nich ďalší už v civilnom oblečení prišli na tunajšiu železničnú stanicu a židovských občanov z vlaku vyhnali, mnohí však odišli, neskoršie sa aj vrátili a ďalej boli obchodníkmi.

Účastníkmi akcie boli vojaci, ktorí sa vrátili z vojny, jedni vo vojenskej uniforme, jedni v civile a boli označení červenou páskou na rukáve.

Po akcii na stanici rabovali opustené a zatvorené obchody, aj menovaný Karol Mizner vzal z obchoduKuglera / t.č. bol majiteľom menovaný Kugler, neskoršie v obchodnej miestnosti bol tiež obchod s potravinami, aj po druhej svetovej vojne, v súčasnosti

na tomto mieste je ulica Karola Marxa/. Z otvorených obchodných miestností brali múku, cukor, petrolej a iné potreby.
Aj Karolovi Miznerovi vyhrážal sa istý Hindls, ktorého otec bol obchodníkom s koňmi, keď videl, že z obchodu Kuglera vzal cukríky. V obchode Sterna na hlavnej ulici, kde donedávna bola Drogéria, zapálili petrolej. Tu zasiahli ešte maďarskí žandári, pamätá sa, že žandár Antal dal Karolovi Mundokovi zaucho.
Spomínajúci v súčasnosti býva na ul. kpt. J. Nálepku č. 1059/18
Na tú istú udalosť JUDr. Augustín Mader spomína takto:
Potvrdzuje deň udalosti, prvá novembrová nedeľa, ráno pred kostolom videl bubnovať tunajšieho " konšela " hovorili mu aj budzínek - pritom navrátilec Hrúz / bližšiu informáciu doplnil len tým, že bol robotníkom / vyhlásil zraz vojakov navrátilcov z vojny v hasičskom skladišti. Popoludní s puškami v rojnici vedľa seba postupovali vedľa škrobárne smerom k železničnej stanici. Väčšína prítomných bola vo vojenských uniformách.
Miesto bubnovania spresnil údajom pod gaštanmi pred kostolom.
Účastníci akcie sa nazvali Červená garda a na uniforme mali prišpendlené červené štužky, ktoré boli prejavom ich sympátií k revolučným silám tých čias.
Dr. Augustín Mader je tiež rodák stupavský, narodený r. 1906.
Rozhovor s obcma menovanými som urobil začiatkom decembra roku 1981. Obaja sú zdraví a majú dobrú pamäť.

S t a v e b n á č i n n o s ť

V roku 1981 boli dokončené stavby obchodných organizácií, čím sa zlepšila obchodná sieť v Stupave.

So stavbou predajne obuvi začalo sa 2. augusta 1979, stavba bola dokončená v priebehu roku 1981, predajňa bola otvorená, kompletne moderne vybavená dňa 15. decembra 1981.

Investorom tejto účelovej predajne bola organizácia OBUV, národný podnik, Partizánske. Investičný náklad na stavbu bol dva milióny Kčs. Dodávateľom stavby bol Okresný stavebný podnik, Pezinok. Predajňa obuvi je na ul. kpt. J. Nálepku.

Stavebné povolenie na výstavbu predajne Drogérie v Stupave bolo vydané 19. októbra 1977, budova bola dokončená už roku 1980, kolaudovaná bola dňa 29. apríla 1980.

Investorom bola organizácia DROGÉRIE, Bratislava, investičný náklad na túto stavbu bol dva milióny Kčs.

Predajňa je na ul. kpt. J. Nálepku.

Stupavský park. Okrem iného je tu známa gaštanová alej, v ktorej cesta bola značne poškodená. MNV v Stupave zabezpečil dodávateľským spôsobom postavenie asfaltovanej cesty po celej dĺžke aleje. Investičný náklad na túto stavbu bol 300.000.- Kčs. Kompletnú dodávka stavby cesty urobila Okresná správa ciest, Bratislava - vidiek. Výstavba bola uskutočnená v priebehu mesiaca marca 1981. Táto časť parku slúži občanom na rekreačne účely, je tu športový štadión a kúpalisko, ticho a čistý vzduch.

Nadstavba požiarnej zbrojnice. Pri príležitosti stého výročia založenia Dobrovoľného hasičského zboru / 1880 / prikročilo sa z iniciatívy MNV k nadstavbe miestnej požiarnej zbrojnice oproti budove MNV na ul. Februárového víťazstva ako účelového zariadenia pre zložky Národného frontu.

Práce na výstavbe sa začali 25. júna 1979 v akcii " Z ".
Investorom výstavby bol Miestny národný výbor v Stupave.
Finančné náklady na túto stavbu boli v sume 330.000.- Kčs.
Hodnota dokončeného diela dosiahla výšku 438.000.- Kčs.
Nová časť na 1. poschodí je prevádzkou MNV, v prízemnej časti priestory slúžia Okresnej inšpekcii PO Bratislava - vidiek.
V priebehu roku 1981 je objekt schopný prevádzky.
P R A N I E R , historická pamiatka z 18. stor., ktorý bol umiestnený pri rohu budovy hostinca na námestí bol reštaurovaný.
Z iniciatívy MNV v Stupave práce na obnove pamiatky vykonala Okresná pamiatková správa so sídlom v Pezinku. Teleso prevzali v mesiaci apríli roku 1981 pracovníci Ústredia umeleckých remesiel v Bratislave. Obnovu a inštaláciu na novom mieste vykonali nákladom 37 500.- Kčs. Teleso bolo umiestnené na základe dohody MNV v Stupave a Okresnej pamiatkovej správy na novom mieste na opačnom rohu námestia pred ohradou Domova dôchodcov.
Pripravuje sa mramor. tabuľka, ktorá vysvetlí funkciu praniera v minulosti.
Inštalácia renovovanej pamiatky na novom mieste bola dokončená 17. augusta 1981.
Stavebné úpravy v Domove dôchodcov / Kultúrna pamiatka / .
V letnom období urobili sa účelné stavebné zmeny v prízemnej časti budovy na jej východnej strane smerom k nádvoriu.
Pôvodne otvorená stĺpová chodba na prízemí budovy dobudovaním podmurovkou doplnenou veľkými sklenenými oknami bola uazvretá.
Cieľom tejto stavebnej úpravy bolo zamedzenie prievanov a zlepšenie údržby tepla v budove a umožnenie používania chodby aj v nepriaznivom počasí ako aj v jesennom a zimnom období.
Murárske práce urobil Jozef Mencl, rodák stupavský.
Finančný náklad 70.000.- Kčs bol zabezpečený z rozpočtu Ústavu.

V lete roku 1981 bola vymenená stará brána za novú kovovú. Stará drevená brána bola už v zlom stave, slúžila od čias rekonštrukcie budovy pre účely Domova dôchodcov. Nebola tu už pôvodná brána a bola už značne opotrebovaná. Nová brána je zo železa, hliníka a skla. Urobili ju miestne Komunálne služby v Stupave. Finančný náklad na túto bránu bol 15.000.- Kčs, ktorý bol uhradený z rozpočtu Ústavu. Výhody novej brány sú v tom, že dobre uzatvára podbránie, ktoré je z oboch strán osvetlené denným svetlom a umožňuje dobrú viditeľnosť smerom k východu, do záhradnej časti a tiež západu, k prístupovej časti budovy.

Odzneli aj kritické pripomienky k tejto zmene, že nová brána svojím moderným štýlom je nevhodná k historickej stavbe. Jej praktická stránka však kritické pripomienky zmiernila.

V lete roku 1981 boli odstránené drevené kocky z podbránia budovy Domova dôchodcov a nahradené mramorovou dlažbou. Drevené kocky už neboli pôvodné, boli tu uložené v čase rekonštrukcie budovy. Takáto dlažba v minulosti miernila hlučnosť kočiarov a konských kopýt. V súčasnosti boli tu problémy s údržbou čistoty.

Materiál - bulharský mramor, červenej farby dodal podnik Stavebniny, Bratislava. Farebne je zladený s farbou mramorových schodov v budove, ktoré sú pôvodné.

Práce urobili zamestnanci Ústavu, odstránili drevenú dlažbu, položili betónový základ za dozoru odborníka, mramorovú dlažbu položil obkladač Emil Švarba, občan stupavský / manžel hlavnej zdravotnej sestry Ústavu /.

Steny podbránia budú obložené drevenným obkladom a tým dostane podbránie výzor veľkej haly, kde plocha mramorovej dlažby meria 60 m2. Celkový dojem vstupnej časti je dôstojný.

Finančný náklad na túto úpravu bol 23.000.- Kčs, bol uhradený z rozpočtu Ústavu.

Všetky stavebné úpravy v Domove dôchodcov boli vykonané z iniciatívy a za vedenia vedúceho Ústavu s. Štefana Neradoviča.

Informácie o uvedených stavebných zmenách poskytol vedúci Ústavu súdr. Štefan Neradovič.

Starostlivosť o Domov dôchodcov, ktorý je aj Kultúrnou pamiatkou, je viditeľná na každom kroku v budove a tiež v priľahlom parku.

Štátny majetok v Stupave

V jubilejnej publikácii vydanej roku 1973 k desiatemu výročiu vzniku ŠM v Stupave sú uvedené významené informácie organizátorov a vedúcich funkcionárov ŠM. V krátkom úvode sa prihovárajú čitateľovi slovami: Pri príležitosti 10. výročia Štátneho majetku v Stupave ponúkame Vám tieto spomienky, úvahy a zamyslenia, údaje, fotografie i štatistické informácie o tom, ako pracovníci tohto Štátneho majetku organizovali začiatky a jeho rozvoj.

Predseda MNV v Stupave Jozef Martinkovič v príspevku Bol som pri zrode uvádza: 1. februára 1960 nastúpil som do funkcie tajomníka MNV v Stupave. Do náplne mojej práce v plnom rozsahu patrila starostlivosť a zodpovednosť za plnenie úloh na úseku poľnohospodárstva. V tom období zabezpečovali poľnohospodársku výrobu v obci dve jednotné roľnícke družstvá a to JRD Stupava a JRD Mást v Stupave.

Vývoj a zabezpečenie poľnohospodárskej výroby v tom čase v oboch JRD prebiehali rozdielne. Napríklad kým v Máste naberali kurz postupného racionálneho, efektívneho hospodárenia, zatiaľ JRD Stupava i napriek rôznym formám pomoci zo štátnych a politických orgánov okresu postupne z roka na rok hospodársky upadalo. Ako politický a hospodársky pracovník príčinu úpadku JRD v Stupave som videl v tom, že vtedajší funkcionári JRD nevedeli zvládnuť úlohy, ktoré v tom období malo zabezpečovať a plniť JRD, ďalej, že sa vyskytovali značné chyby v riadiacej a kontrolnej práci vyšších orgánov vrátane ONV a VPS hlavne v oblasti plánovania. Vzhľadom na objektívne príčiny - keďže JRD svoje dodávkové úlohy voči štátu a spoločnosti z roka na rok neplnilo, ba ani svojim členom, ktorí statočne pracovali, odme-

ny v zaslúženej výške nevyplácalo, bolo treba podniknúť patričné kroky k náprave.

S touto situáciou sa zaoberali správa JRD i rada MNV v Stupave, i základná organizácia KSS a rozhodli sa, aby JRD v Stupave, pretože je úpadkové, bolo začlenené do ŠM.

Uznesením rady MNV, správy JRD a ZO KSS pri JRD boli jednotliví súdruhovia poverení navštíviť Ministerstvo poľnohospodárstva v Prahe, prerokovať súčasnú situáciu a dosiahnuť, aby JRD Stupava bolo začlenené do sektoru ŠM.

Rokovania v Prahe prebiehali veľmu sľubne a vyústili v rozhodnutie, že JRD Stupava zaniká a v Stupave vzniká nový národný podnik - Štátny majetok.

Odvtedy možno v našej obci zaznamenať prelom k progresívnemu, racionálnemu a efektívnemu rozmachu poľnohospodárstva. Na tomto rozmachu poľnohospodráskej výroby, jej stabilizácie a špecifikácie má nesporne veľkú zásluhu vedenie ŠM na čele s riaditeľom podniku dr. Antonom Dubčákom. Za desaťročnej existencie dosiahol ŠM predtým nevídané úspechy. Nový podnik sa predovšetkým organizačne a štrukturálne upevnil, čo sa postupne odzrkadľovalo v tom, že sa dostavilo prvé a potom postupné zlepšovanie a konkrétne výsledky.

Podstatne sa zvýšila dojivosť, zlepšila sa technológia výkrmu ošípaných i hovädzieho dobytka, čo malo za následok plnenie úloh pri plnení dodávok voči spoločnosti. Vybudovali sa rôzne objekty vrátane výsadby sadov a šľachtenia viníc. Pracovníci ŠM, bývalí členovia JRD si osvojili systém i metódy z riadenia práce na ŠM, našli v tomto podniku každodenné zamestnanie a pravidelnú a istú zárobkovú možnosť.

Desa rokov nie je dlhý čas, a predsa v histórii obce a samého podniku ŠM je to dosť. Za jedno desaťročie urobilo sa v

prospech našich občanov i v prospech celej našej spoločnosti skutočne kus prospešnej a cieľavedomej práce i hodnôt.
Pri príležitosti desiateho výročia ŠM v Stupave srdečne pozdravujem zamestnancov ŠM, prajem im do ďalšej budovateľskej práce veľa zdravia, veľa úspechov na pracovisku i v osobnom živote.
Riaditeľ okresnej poľnohospodárskej správy v Bratislave s. Ing. Juraj Pindúr v príspevku vyjadril sa takto: Desať rokov uplynulo odvtedy, čo sa v záhorskej časti okresu Bratislava vidiek vytvoril nový poľnohospodársky podnik Štátny majetok Stupava. Každý začiatok je ťažký a na prvé roky hospodárenia ŠM Stupava to platí dvojnásobne. Pracovníci tohto majetku hneď po jeho vytvorení dostali neľahkú úlohu: konsolidovať poľnohospodársku výrobu, zúrodniť a rekultivovať neobrobené pozemky, uskutočniť rozsiahle odvodňovacie akcie, rozvinúť živočíšnu výrobu a tak dosiahnuť na prevzatých pozemkoch zintenzívnenie poľnohospodárskej výroby, aby novovytvorený štátny majetok z roka na rok viac prispieval k zásobovaniu našich pracujúcich.
Na splnenie týchto poľnohospodárskych úloh sa od vedúcich pracovníkov vyžadovala nielen organizátorská ale aj politická práca. Novým zamestnancom ŠM v Stupave bolo treba poskytnúť existenčnú istotu, získať ich na plnenie hospodárskeho programu, zabezpečiť ich politickú i odbornú výchovu tak, aby boli schopní a pripravení plniť náročné úlohy, ktoré ŠM mal. Vedúci pracovníci museli postupne hľadať cesty a vytvárať systém riadenia. Po prekonaní organizačných a hospodárskych problémov bolo treba dať ŠM Stupava trvalú perspektívu rozvoja, ktorá by zaručovala plné využitie prírodných a výrobných podmienok a podniku dala trvalú perspektívu vývoja. Takúto perspektívu môžu vypracovať len tí, ktorým osud vlastného podniku leží na srdci, ktorí s problémami vlastného podniku žijú a vypracované perspektívy budú

aj realizovať.

Desiate výročie založenia ŠM v Stupave je vhodnou príležitosťou na to, aby sme zhodnotili poslanie, ktoré sa mu zverilo pri jeho zrode. S uznaním treba konštatovať, že už v prvých rokoch podarilo sa konsolidovať hospodárenie, stabilizovať káder výrobných i vedúcich pracovníkov a pôda, ktorú dostali do obrábania, sa postupne zaradovala do intenzívneho hospodárenia. Záslužnú prácu vykonali pracovníci ŠM Stupava v zúrodňovaní pôdy, na stovkách hektárov uskutočnili rozsiahle rekultovačné práce, odvodnenia, vybudovali závlahy a postupne zvyšovali intenzitu rastlinnej výroby.

Pracovníci Štátneho majetku si zasluhujú osobitné uznanie za realizáciu rozvoja ovocinárstva a vinohradníctva. Uskutočnením svojich smelých plánov od základu zmenili panorámu západných svahov Malých Karpát, čím prispeli ku skrášleniu vstpnej brány do hlavného mesta SSR Bratislavy. Svojou húževnatou prácou dokázali, že i v podmienkach Záhoria možno s úspechom rozvíjať ovocinárstvo a vinohradníctvo. Výsledky a skúsenosti z tohto úseku sú vzorom a poučením pre ostatné poľnohospodárske podniky v tejto oblasti. V ovocinárstve a vinohradníctve ŠM Stupava sa stal pojmom známym i za hranicami nášho okresu.

Pracovníci ŠM môžu vstúpiť do ďalšej desaťročnice s optimizmom. Vytvoril sa kolektív pracovníkov oddaných svojmu podniku, ktorí veria v jeho budúcnosť.

Pri plnení rozličných úloh v podniku vyrastajú noví mladí odborníci, ktorí svojou iniciatívou prispejú k ďalšiemu rozvoju ŠM. Takto sa formuje kolektív, ktorý je a bude najlepšou zárukou, že úlohy vytýčené XIV. zjazdom KSČ aj ŠM Stupava splní.

V uvedenom texte sú základné vyjadrenia z pohľadu riaditeľa okresnej poľnohospodárskej správy Ing. J. Pindúra.

Riaditeľ Štátneho majetku v Stupave JUDr. Anton Dubčák v príspevku Prečo Štátny majetok v Stupave ? uvádza následovné informácie: Chcem Vám porozprávať ako vyzeral včera, ako vyzerá dnes a ako bude vyzerať zajtra Štátny majetok v Stupave, z čoho čitateľ usúdi, prečo bol tento Štátny majetok zriadený. Pripadá mi to, ako by to bolo len včera, keď sa pozerám desať rokov dozadu na zriaďovaciu listinu Ministerstva poľnohospodárstva č. 25 140/1963, ktorou sa zriaďuje Štátny majetok, národný podnik v Stupave. Touto zriadovacou listinou bolo mu uložené: " Zabezpečovať poľnohospodársku veľkovýrobu a najúčelnejšie využívať všetky výrobné prostriedky, uplatňovať špecializáciu, najproduktívnejšiu techniku a technológiu a najdokonaljšie formy organizácie práce, dosiahnuť najvyššiuintenzitu výroby a vysokú produktivitu práce pri najnižších nákladoch na jednotku výroby." Tu sú vyslovené hlavné a zásadné požiadavky, ktoré rozvediem z čoho pozostávajú a ako sa tieto požiadavky za obdobie desať rokov realizovali.

Po schválení prislušnými orgánmi bol som dekrétom Výrobnej poľnohospodárskej správy č. 4/1963 poverený organizáciou a vedením novozriadeného podniku a zabezpečovaním daných úloh.

Predovšetkým išloo základ poľnohospodárskej výroby, o pôdu. Táto bola z JRD Stupava, z časti pozemkov Lamač, JRD Záhorská Bystrica, JRD Mást, JRD Zohor, JRD Devínska Nová Vec, JRD Dúbravka a viníc Záhradníctva a rekreačných služieb mesta Bratislavy v priestore Bratislava - Kramáre. Delimitáciou boli ďalej vyčlenené hospodárstva Devínska Nová Ves, Malý Háj, Vysoká pri Morave zo ŠM Malacky. Tieto pôdy neboli najlepšie a pritom excentricky položené. Už pohľad na takéto rozloženie pôdneho fondu poukazuje na roztrieštenosť rastlinnej a živočíšnej výroby. Nízke výnosy, nedostatočná úžitkovosť, vysoká potreba pracovných síl, to všet-

ko dokresľuje celkovú situáciu pri vzniku novozriadeného štátneho majetku.

Rastlinná výroba podľa delimitačného protokolu hospodárstiev zo Štátneho majetku Malacky bola zastúpená 7 druhmi obilovín, 8 druhmi technických plodín, z toho 4 druhmi zeleniny na konzum a na semeno. Bývalé JRD Stupava bolo zastúpené 8 druhmi zeleniny a 4 druhmi liečivých a aromatických rastlín, okrem obilovín. Pre ilsutráciu uvádzam niektoré z hlavných plodín, hektárové výnosy a úžitkovosť hovädzieho dobytka, čo z dnešného pohľadu je skoro neuveriteľné. Priemerné hektárové výnosy v prvom roku / už zlepšené / za celý ŠM boli: pšenica 19,50 q, raž 14,60 q, jačmeň jarný 20,09 q, kukurica na zrno 22,30 q, ovos 14,40 q, zemiaky 75,00 q, datelina na seno 28,00 q.

Treba spomenúť, že na niektorých parcelách boli napr. u raži výnosy 8 - 10 q, u kukurice na zrno výnosy 10 - 11 q.

Ani úžitkovosť nebola lepšia. Najnižšia dojivosť na jednom z našich najväčších hospodárstiev bola 1,43 litra na kus a deň, najvyššia dojivosť 5,17 litra na kus a deň, priemerná dojivosť 3,35 litra. Prírastky ošípaných 0,20 kg, najvyššie 0,37 a priemer za celý majetok 0,30 kg na kus.

Najnižšie prírastky hovädzieho dobytka 0,11 kg, najvyššie 0,49 kg a celomajetkový priemer 0,41 kg.

Príčin takéhoto stavu výnosov a úžitkovosti bolo veľa. V tom čase sme však za tri hlavné príčiny, ktoré mali podstatný vplyv na úžitkovosť, považovali krmivá, roztrieštenosť živočíšnej výroby s biednym ustajnením a nedostatočnú opateru. V niektorých objektoch sme museli vypestovať aj potkaní kanibalizmus.

Za takéhoto stavu a v takýchto podmienkach ŠM ani finančne nemohol prosperovať, tým menej pomýšľať na rozšírenie reprodukcie, kým sa nezvýši rastlinná výroba. V živočíšnej výrobe bolo treba

najskôr zlpšiť opateru a vykonať organizačné zmeny. Takto sa koncom rokazvýšila výroba vo finančnom vyjadrení skoro o dva milióny Kčs oproti plánu tržby temer o dva milióny Kčs.
Hneď v prvom roku po založení ŠM sme požiadali o prvú hospodárskotechnickú úpravu pôdy. Nebola taká uspokojúca, ako sme si to želali, predsa však znamenala obrat v rastlinnej výrobe, priniesla zvrat do honov, kde bolo možné vykonať určité zásahy v osevných postupoch a v agrotechnike. V živočíšnej výrobe sme boli, žiaľ, odkázaní na ustajňovacie priestory a objekty čiastočne prispôsobené z ošipární na maštale pre hovädzí dobytok, prípadne teľatníky a museli sme zrušiť chov hydiny / nosnice, morky, kačice / a preorientovať sa postupne na chov hovädzieho dobytka a tým aj znižovať stavy ošípaných.
Dôležitým záujmom boli organické hnojivá, t.j. maštaľný hnoj a komposty, prípadne zelené hnojenie, pretože obsah humucu pôd majetku činil 0,2 % až 0,6 %. Okrem pôdnej štruktúry v z áhorskej oblasti sú pôdy stále pod vplyvpm veternej erózie, na mnohých miestach zamokrené v dôsledku neupravených vodohospodárskyh pomerov. Bola vypracovaná komplexná vodohospodárska štúdia, ktorú vláda schválila. Vo vládnom uznesení č. 745 sa ukladajú úlohy na úseku melioračnej a investičnej výstavby: úpravy hlavných tokov, plošné odvodnenie, závlahy, zúrodnenie piesočnatých pôd, kultivácia a rekultivácia pôdy. Ďalším dokumentom je uznesenie vlády č. 323 z roku 1964, ktoré ukladá využitie piesočnatých pôd Záhoria s predpokladom rozširovania ovocinárstva a vinohradníctva a s možnosťou výroby nealkoholických štiav. Pre ŠM sme teda mali vážne dokumenty a ich úlohy bolo treba realizovať.
V čase zrodu Štátneho majetku najchudobnejším úsekom bola mechanizácia a vybavenie strojovým parkom.

Nebolo kde vykonávať opravy, z JRD Stupava sme zdedili šopu s jednou vrtačkou, na hospodárstve Malý Háj bola vyhňa a na hospodárstvach Devínska Nová Ves a Vsoká pri Morave po jednom buchare. Za celých 10 rokov postupne budujeme a vybavujeme mechanizačný úsek tak, aby bol náležitým a zodpovedným pomocníkom ako v rastlinnej, špecializovanej, tak aj v živočíšnej výrobe. V tomto roku začneme stavať ústredné dielne. Doteraz všetky opravy vykonávame v provizóriách. V začiatkoch sme každý nepojazdný traktor ako aj neopravené náradie veľmi pociťovali.

Každé dielo sa rodí ťažko a pomaly. Neupadli sme do pesimizmu, cítili sme pomoc a dôveru politických a hospodárskych orgánov. Táto dôvera nás zaväzovala, preto sme zo dňa na deň vytvárali podmienky pre rozvoj a zvýšenie rastlinnej a živočíšnej výroby, hovorili sme s pracovníkmi a boli sme v dennom styku s bývalými členmi prevzatého JRD Stupava.

Medzi prvými pracovníkmi bol Ing. Michal Kolembus, ktorý prevzal funkciu agrotechnika a hlavného technika; funkciu hlavného ekonóma prevzal Ing. Jozef Janás, Milan Škrovan prevzal funkciu mechanizátora. Prvou administratívnou pracovníčkou bola Mária Novotová. Postupne s preberaním dvorov a objektov ako aj hospodárstiev prichádzali ďalší pracovníci, a to Vladimír Labaj ako zootechnik a súčasne s ním Aladár Patač ako akonóm PaM-u. Úsek mzdovej politiky bol veľmi vážny. Ekonomickú zložku po odchode Ing. Janása prevzal Jozef Špánik a s ním spolupracovali pracovníci prevzatí z JRD Stupava: Blažena Mikulášková, Žofia Jánošová, Mária Malinová, Štefan Kalina a František Korda. Vedúcimi hospodárstiev sa stali: na hospodárstve Stupava Matej Sabol, v Devínskej Novej Vsi Jozef Solár, na Malom Háji Štefan Ferenzey, vo Vysokej pri Morave Jozef Borguľa a v Dúbravke Ing. Milan Pápay. Hosp. Dúbravka sa potom pripojilo k hosp. Dev.N.Ves.

Zriadili sme ústrednú dielňu, jej vedúcim sa stal Ľudovít Orságh, ústredný sklad s ved=ucim Františkom Záreckým a stavebnú skupinu, ktorú viedol Ján Slezák s ekonómkou Annou I - vančíkovou. Dali sme sa do zriaďovania závodných kuchýň ako pre stálych pracovníkov tak aj pre sezónne pracovné sily.
Už v roku 1964 sme začali vytvárať ovocinársko-vinohradnícke stredisko na čele s Ing. Valterom Heckom. Základ pre toto stredisko tvorila ovocinárska škôlka s vedúcim Františkom Faranzénom. Postupne sa z toho strediska zriaďovalo špecializované hospodárstvo s najnutnejším strojovým vybavením.
V septembri roku 1964 nastúpil na úsek špecializovanej výroby Ing. Ľudovít Fischer ako špecialista, ktorý v tomto úseku pracuje dodnes a je súčasne hlavným inžinierom podniku.
Ďalší spolupracovníci, ktorí pri preberaní JRD alebo ukončovaní delimitácie prechádzali na pracoviská ŠM, sú: Jolana Horváthová, Leonard Klas, František Beleš, Mária Jánošíková, František Rác, Jozef Murgaš, Rudolf Karovič, Helena Kollárová, František Faranzéna, Albert Maroš, Július Korda, Rudolf Fandel, František Kubovič, Jozef Veselý, František Zvirák, Albert Buchta, Rudolf Živner, František Brezovský, Rudolf Brezovský, Ján Slezák a Mária Mózová. Za pomoci týchto spolupracovníkov bolo možné doplniť vedenie hospodárstiev, zabezpečiť prevádzku dielní, zriadiť kompletnejšie vybavenie dielní na hospodárstvach a najmä v Stupave vytvoriť základný káder traktoristov a šoférov.
Zo začiatku sme sa v našej práci opierali o krátkodobé výrobno-finančné plány, ktoré sme vypracovali na jednotlivé úseky výroby. V priebehu roku 1964 bola vypracovaná štúdia opierajúca sa o dokumenty ÚV KSČ a vlády, podľa ktorých vzrast produkcie ovocia sa mal zvýšiť až o 48 %.

Vychádzajúc z tejto štúdie mal sa zo Štátneho majetku v Stupave zriadiť ovocinársky kombinát, ktorý mal vyriešiť nepriaznivú zásobovaciu situáciu s ovocím v hlavnom meste SSR v Bratislave. Do záhoria boli vložené veľké investičné prostriedky na jeho zúrodnenie. Sledoval sa zámer čo najekonomickejšie využiť neúrodné a máloúrodné pozemky výsadbou ovocných sadov a viníc. Išlo o veľmi rozsiahlu výsadbu vo vtedajších predstavách na 1054 ha sadov a ďalších asi 1500 ha pozemkov na výsadbu vrátane viníc a takto vybudovať agrokombinát na spracovanie muštov a pre konzervárenský priemysel.

So živočíšnou výrobou sa neuvažovalo. Navrhli sme inú koncepciu výsadbu 300 ha sadov a 100 ha viníc s užšou špecializovanou rastlinnou a živočíšnou výrobou. Táto koncepcia sa dodnes realizuje. Už na jar roku 1964 sme zrigólovali prvých 96 ha / - Froncúf a na Malom Háji u Duba / a na týchto pozemkoch na jeseň 1964 a na jar 1965 sme vykonali výsadbu.

V roku 1965 zrigólovanú a prekyprenú zeminu lejaky s prívalmi z pozemkov Froncúfa uložili na hlavnú cestu Bratislava-Praha. Pre nás to znamenalo katastrófu. Uvedomili sme si, že treba voľačo urobiť a porozmýšľať nad riešením protieróznym opatrením. V úsilí sme pokračovali na Malom Háji, pri Zohore, na Kremenici, Lintávoch atd. Likvidovanie samorodákov Otella a Bagu v roku 1968 u súkromného sektoru nepadlo do najpriaznivejšej politickej situácie. Boj súkromníkov proti sceleniu pôdy a tlak na pracovníkov majetku bol veľký. Prekonali sme toto krízové obdobie. Osobitne a na spon vysokého vedenia na vlastný náklad vysadili sme pracovníkom vlastniacim bývalé samorodáky a po 10 a 5 árov odrody Müller.Thurgau, veltlín zelený, rizling vlašský a za 2 roky náhradu v hrozne, len aby sme dosiahli scelenie pozemkov a možnosť realizovať vytýčené

zámery. Dnes i z týchto neveriacich si každý uvedomuje kvalitu vína a význam nášho počínania. Najväčším ocenením našej spoločnej práce je, že v roku 1972 pri nepriaznivých klimatických podmienkach dosiahli sme u rodiacich viníc z 1 ha 106 q ušľachtilého hrozna u frankohybridov 120 q z 1 ha.

Prácu našich technikov a pracovníkov na ovocinársko-vinohradníckom úseku dokumentujú medaily a diplomy z rôznych výstav nielen domácich ale aj medzinárodných.

Realizovali sme aj užšiu špecializáciu v rastlinnej výrobe, ktorú sme zúžili na pestovanie pšenice, raži, jačmeňa, ovsa, strukovín, jedno a viacročných krmovín. Na porovnanie rastlinná výroba vzrástla takto: pšenica 33,9 q, t.j. o 75 %, raž 20,8 q, t.j. o 42 %, jačmeň jarný 28,0 q, t.j. o 40 %, kukurica na zrno40,9 q, t.j. o 83 %, ovos 19,0 q, t.j. o 32 %, ďateliny 50,00 q, t.j. o 20 %.

Isteže, okrem agrotechniky zohrali tu úlohu aj ďalšie faktory, ako úprava hon ov a meliorační zásahy, odvodnenia a veľkoplošná závlaha, ktorú pre tunajšiu oblasť vykonala Štátna meliorační správa v Bratislave. Náš chotár bol prakticky za celé obdobie až do konca roku 1972 doslova rozrytý a rozkopaný. Po úpravách sa zlepšuje organizácia výroby a dosahuje sa vzrast rastlinnej a špecializovanej výroby. Súčasný stav pôdneho fondu je takýto: poľnohospodárska pôda celkom 2291 ha, redukovaná 2615 ha, z toho orná pôda 1612 ha, redukovaná 1612 ha, lúky 235 ha, redukovaná 117 ha, pasienky 165 ha, redukovaná 117 ha, ovocné sady a záhrady 164 ha, redukovaná 492 ha, vinice 95 ha, redukovaná 285 ha, záhrady a škôlky 20 ha, redukovaná 60 ha.

Od vzniku nášho majetku boli vypracované rôzne koncepcie a zámery rozvoja so zreteľom na na rastlinnú, živočíšnu a špecializovanú výrobu. Revízna a poradenská organizácia Praha, pracovisko v Nit-

re, vypracovala racionalizačný projekt. I naproti tomu, po náležitom zvážení a vyhodnotení našich podmienok a možností ostali sme pri ďalšom rozvoji nášho majetku na zásadách vlastného konsolidačného plánu, a preto, že najlepšie vystihoval a vystihuje všetky oblasti výroby a postupne dosiahnuteľné ciele a zámery.

Postupne sme zlepšovali aj živočíšnu výrobu a vykonali sme rôzne organizačné opatrenia. Pre podmienky nášho ŠM vypracovali sme politicko-hospodárske smernice, vychádzajúc z materiálov a uznesenia XIV. zjazdu KSČ a vytvorili sme organizačné podmienky pre živočíšnu výrobu takto:

Hospodárstvo Stupava z farmy Škrabálky, Za cementárňou a Malý Majer. Na farme Za cementárňou sme umiestnili hovädzí dobytok vo výkrme a výkrm ošípaných. Na farme Malý Majer ostali kone. Na farme Škrabálky sú dojnice, prasnice a výkrm ošípaných. Na tejto farme budeme koncentrovať hlavne dojnice.

Hospodárstvo Devínska Nová Ves s farmou Malý Háj, na ktorej je umiestnený HD vo výkrme a mladé jalovice. Na farme Devínska Nová Ves sú dojnice. Pre schátrané ustajňovacie priestory a pre výstavbu mesta Bratislavy budeme musieť túto farmu postupne likvidovať. Na farme Vysoká pri Morave sú dojnice.

Všetky tieto organizačné zmeny a presuny sme vykonali preto, aby sme sústredili dobytok podľa druhu so zreteľom na pôdnu základňu a bytovú vybavenosť jednotlivých fariem.

Živočíšna výroba od vzniku ŠM, t.j. prebratím JRD a delimitáciou objektov sa vzýšila takto: mlieko, priemer na kus a deň 8,16 l, zvýšenie o 129 %, prírastky HD o 0,71 kg, zv ýšenie o 70 %, prírastky ošípaných o 0, 502 kg, zvýšenie o 73 %, odstav prasiat, priemer na prasnicu 17 ks, zvýšenie o 41 %.

Samotná živočíšna výroba na jednotlivých hospodárstvach je za-

tiaľ rozložená podľa maštaľných priestorov a jej zaťaženie v rozlohe nie je na jednotlivých farmách rovnomerné, aj keď sú excentricky položené. Nútení sme zatiaľ vychádzať z daných okolností, aj keď ekonomický efekt nie je na úrovni a zatiaľ nie je v našich silách tento stav upraviť.

Úsek mechanizácie: Mechanizačný park na úseku rastlinnej výroby a špecializovanej výroby možno považovať v daných podmienkach za vyhovujúci, avšak v živočíšnej výrobe za nedostatočný. Dosiahli sme pokrok v zberových linkách, ako aj ďalšej vybavenosti, takže náš súčasný stav je na úrovni priemerných poľnohospodárskych závodov. Na tomto úseku nás čaká ďalšia práca, najmä v živočíšnej výrobe.

Býva tradíciou, že i keď pri výročiach sa spomínajú poväčšine klady, pravdou je, že dosiahnuté výsledky sú tým vzácnejšie, ak sa dosiahnu za ťažkých podmienok. Takéto výsledky tešia celý náš kolektív, stmeľujú ho a vytvárajú podmienky pre spolupatričnosť a zodpovednosť za spoločný majetok. Vykonať dobrú prácu a priniesť spoločnosti osoh možno len s ľuďmi, ktorí sa politicky angažujú, sú na odbornej úrovni a cítia plnú zodpovednosť za vlastné konanie.

Nie málo starosti venovalo vedenie podniku v spolupráci so ZO-KSS a masovými organizáciami o pracovné a bytové podmienky našich pracovníkov. Bytová otázka bola vážnym a hlavným problémom pri zanezpečovaní a stabilizovaní kádrov. Bytový problém sme riešili stavbou dvojizbových chatiek s príslušenstvom: v Dúbravke 2 byty, na Malom Háji 5 bytov, v Stupave 4 byty a vykonali sme rekonštrukciu 6 bytov v objektoch STS s najnutnejším vybavením. Na hospodárstve Devínska N. Ves vyriešili sme závodnú kuchyňu, takisto vo Vysokej pri Morave a na Malom Háji ubytovanie pre brigádnikov vrátane 4 bytových jednotiek. Okrem toho postavili sme budovu

podniku a v nej 4 bytové jednotky a priestory pre ubytovanie brigádnikov na sezónne práce spolu so závodnou kuchyňou.
V našich sadoch a viniciach sme postavili 3 chaty slúžiace ako prezliekárne pre pracovníkov vrátane veľkej spoločenskej miestnosti na odpočinok a stravovanie. Vybudovali sme 3 manipulačné haly v sadoch Frincúf, Bindrov sad a na Slepičiaku. Pre hospodárstvo Devínska Nová Ves a jej farmy postavili sme 3 manipulačné haly na stroje, tie nám slúžia počas žatvy aj na uskladnenie obilia. Na hospodárstve Stupava postavili sme 4 manipulačné haly a to ako centrálny sklad, sklad na umelé hnojivá, prístrešky pre stroje a na núdzové uskladnenie obilia.
Sám klimatizačný sklad na sto vagónov ovocia a zeleniny dovezený z Maďarskej ľudovej republiky znamenal pre nás investíciu 12 miliónov Kčs. Pre ovocinársko-vinohradnícke hospodárstvo v areáli viníc postavili sme budovu s pracovňami, prezliekárňami, garážami a hygienickým zariadením.
Aj tieto práce dokumentujú naše úsilie vytvárať podmienky na plnenie úloh ŠM v Stupave a úsilie stabilizovať kádre pracovníkov pri jednotlivých druhoch poľnohospodárskej výroby.
Na základe významných straníckych a vládnych dokumentov bola na našom majetku vypracovaná koncepcia výroby a špecializácie vrátane zámerov komplexnej socialistickej racionalizácie.
V jubilejnom roku / 1973 / máme v pláne dokončiť v Stupave výstavbu 10 bytových jednotiek. Kravín pre 240 dojníc, ktorý chceme zaplniť vo IV. štvrťroku 1973, bude mať najdostupnejšiu modernú a strojovú technológiu. V súvislosti s tým vykonáme rekonštrukciu starých kravínov na farme Škrabálky a prístavbu teľatníka, ktorý rozšírime na kapacitu o ďalších 100 kusov.
V roku 1973 chceme projekčne pripraviť rekonštrukciu maštalí na farme Malý Háj, kde sa v priebehu 2 rokov presunie centrum

riadenia z hospodárstva Devínska N. Ves.
Ešte v tomto roku vysadíme 6 ha viníc, čím sa skončí výsadba v Binderovom sade. Na ďalšie roky nám zostáva vysadiť 40 ha viniča v hone Noviny. Ku klimatizačnému skladu vybudujeme v tomto roku vlečku, ktorá ho spojí so železničnou stanicou Stupava a svlečkovým systémom Stupavskej cementárne. Do roku 1975 preinvestujeme na rekultiváciách pôdy vyše 4 milióny korún a v rokoch 1973 - 1974 skončíme protieróznu ochranu na celom areáli viníc. V roku 1974 máme v pláne pripraviť rekonštrukciu farmy Vysoká pri Morave vrátane výstavby bytov, Nemožno zabudnúť ani na budovanie cestnej siete a výstavbu pivničných objektov. Všetko to, čo zamýšľame urobiť, patrí do druhej etapy a tým sa vytvoria podmienky na plnenie úloh v budúcich obdobiach. Vytýčené úlohy a zámery sú vecou celého kolektívu a ten sa hlási k spoločnému dielu s odhodlaním zúčastniť sa na jeho výstavbe.
Prichodí mi vysloviť úprimné poďakovanie všetkým robotníkom, technickohospodárskym pracovníkom, základnej organizácii ROH i ostatným spoločenským organizáciám, ktorých pomoc sme cítili sa celé desaťročné obdobie a ich práca, najmä na úseku politickom a výchovnom zohrala dôležitú úlohu. V ďalšej časti vyslovil poďakovanie stranícky a štátnym orgánom od ÚV KSS, KV KSS, OV - KSS, pracovníkom Ministerstva poľnohospodárstva, pracovníkom krajského oddelenia MPVž v Bratislave, pracovníkom Okresnej poľnohospodárskej správy v Bratislave, funkcionárom ONV Bratislava vidiek / predseda Ing. Ján Bizup a jeho spoluprac./
Za úzku spoluprácu a pomoc pri riešení pri riešení problémov nášho majetku vyjadruje vďaku funkcionárom MNV v Stupave / predseda Jozef Martinkovič / ; podnikom Hydinársky št. majetok v Bratislave, ŠM Malacky, Senec, Petržalka, - Cementárni Stupava / s. Talačovi / , Lesnému závodu v Stupave / Ing. Tadial / , Konzer-

várni v Stupave / s. Barančok / a podniku Zelenina v Bratislava a jeho závodu v Malackách. Za dlhoročnú spoluprácu Melioračným družstvám v Pezinku, pracovníkom Melioračného družstva v Malackách. - Želaním všetkých pracovníkov ŠM v Stupave je, aby tento majetok bol prínosom pre našu socialistickú spoločnosť.

Vedenie Štátneho majetku v Stupave v jubil. roku 1973:

JUDr. Anton Dubčák, riaditeľ, Ing. Ľudovít Fischer, hlavný inžinier, Rudolf Pavlíček, hlavný ekonóm, Ing. Emil Benko, hlavný zootechnik, Jozef Hrušovský, referent pre kádrovú a personálnu prácu, ZÚ a CO, JUDr. Július Laitman, podnikový právnik, Blažena Mikulášková, vedúca NHE, Aladár Patáč, ekonóm PaMu, Milan Škrovan, hlavný mechanizátor, Leonard Vanek, referent MTZ a vedúci ústrednej dielne a dopravy, Bohumír Valentín, stavebný technik, František Zárecký, vedúci ústredného skladu.

Ekonomický úsek: Žófia Jánošová, Leontína Vaňková, Drahomíra Belačičová, Žofia Hasoňová, Emília Šályová, Mária Novotová, Jolana Horváthová.

Ing. Valter Heck, vedúci ovocinársko-vinohradníckeho hospodárstva. Technici: Matej Sabol, František Faranzéna, Ing. Anna Kvaková, Viliam Kovačevič, Mária Švajdlenková, Jarmila Darášová, účtovníčka.

Jozef Solár, vedúci hospodárstva Devínska Nová Ves. Technici: Jozef Belošic, František Ráb, Viliam Orlík, Marián Ivan, Ľubomír Makovický, Jozef Murgaš, Ľuba Ivaničová; Elena Kollárová, účtovníčka.

Jozef Šály, vedúci hospodárstva Stupava. Technici: František Beleš, Ing. Marián Bulla, Leonard Klas, Ing. Antonín Klimeš; Mária Jánošíková, účtovníčka.

Pohľad na štruktúru ovocných výsadieb v druhovom zastúpení: jablone 87,62 ha spolu 38 756 stromov, hrušky 13,00 ha spolu

4 549 stromov, višne 28,70 ha spolu 5 482 stromov, broskyne 9, 33 ha spolu 8 882 stromov, marhule 7,50 ha spolu 2 377 stromov.

Perspektívne rátame s výsadbou viníc v Bindrovom sade a to 16 800 kusov, v hone Noviny 84 000 kusov. Táto výsadba by sa mala realizovať v Bindrovom sade roku 1973 a v hone Noviny v rokoch 1975 - 1980. V hone Noviny sa nevylučuje časť výsadby stolových odrôd vzhľadom na možnosť úschovy hrozna pre zimné mesiace v klimatizačnom sklade. Je to otázka vhodnosti odrody a doriešenie ekonomiky pestovania stolového hrozna.

V koncepcii rozvoja ovocinárstva a vinohradníctva v ČSSR je 55 rozhodujúcich ovocinársky špecializovaných podnikov, v ktorých má byť táto výroba organizačne, materiálno-technicky i kádrove preferovaná. ŠM v Stupave bol zaradený medzi týchto 55 podnikov. Realizáciou zámeru špecializovanej výroby sme sledovali cieľ čo najekonomickejšie využívať tie investičné prostriedky, ktoré boli doteraz investované zo štátnych prostriedkov na zúrodňovanie Záhoria. Výsadbou ovocných sadov na týchto neúrodných a máloúrodných pôdach sme plnili uznesenie ÚV KSČ z marca roku 1964, ktoré ukladá využívať pre ovocinársku a vinohradnícku výrobu takéto menej úrodné a neúrodné pôdy.

Možno konštatovať, že ovocinársko-vinohradnícke hospodárstvo je najlepšie vybavené nielen v rámci nášho majetku ale aj v rámci okresu.

Od utvorenia majetku sa tento úsek po stránke stavebne vybavil v tomto rozsahu: oplotili sa všetky sady a vinice, postavili sa oporné konštrukcie v sadoch a viniciach podľa najnovších poznatkov, chaty pre pracovníkov v jednotlivých sa doch s potrebným sociálnym a hygienickým vybavením, kôlne na triedenie ovocia a sklady na umelé hnojivá a materiál, prevádzko-

vé miestnosti na Malom Háji a byt pre pracovníka OVH, kompletná prevádzkovo-administratívna budova v areáli viníc so spevnenými betón. plochami, garážami a dielňou, klimatizačný sklad ovocia v Stupave s úplným strojovým a technologic. vybavením vrátane prevádzkových a sociálnych budov a obalovými prostried. potrebné pivničné zariadenie na skladovanie a spracovanie cca 10 vagónov hrozna a vína v Bratislave, kooperačné pestovateľské pálenice so SLOVLIKOM Trenčín.

Tieto stavebné kapacity zabezpečujú základné podmienky pre plnenie úloh. Možno povedať, že touto stavebnou vybavenosťou sa uzavrel okruh pre manipuláciu triedenie, spracovanie, resp. skladovanie ovocia a hrozna. I v prípade mimoriadnych úrod ovocia a hrozna je majetok schopný toto uskladniť vo vybudovaných kapacitách.

Pri špecializovanej výrobe, kde sa využíva nechanizácia a chemizácia, vyžaduje sa, aby vedúci pracovníci mali vysokoškolské vzdelanie, vedúci úsekov stredoškolské vzdelanie a potrebnú odbornú kvalifikáciu. Tieto podmienky sú u nás splnené.

Zvládnutie prác, okrem stálych pracovných síl z miestnych zdrojov si každoročne najmä pri zbere vyžaduje brigádnicke sily. Situácia s pracovnými silami je z roka na rok horšia pre lepšie pracovné príležitosti v Bratislave. Preto je nutné zaborať sa mzdovou politikou na tomto úseku a nahrádzať pracovné sily výkonnými mechanizmami.

Plánované výnosy sú brané ako priemer a vypočítané na celú výmeru špecializovanej výroby po dosiahnutí času plodnosti.

V klimatických podmienkach Záhoria celkovú úrodu ovplyvňujú jarné a zimné mrazy, čo bude mať nepriaznivý vplyv na ekonomiku tejto výroby. Nateraz sa ukazuje priemerná ročná úroda v plnej plodnosti u jednotlivých druhov ovocia takto: jablone 87,6 va-

gónov, hrušky 5,2 vagóna, višne 13,3 vagóna, broskyne 7,4 vagóna, marhule 3 vagóny, hrozno ušľachtilé 31,6 vagóna a a hrozno hybridné 9 vagónov. Spolu to reprezentuje 155 vag. Predpokladá sa skladovanie jadrovitého ovocia - jabĺk neskorých druhov vo vlastnom sklade a to hlavne výberu v zastúpení 20,5 %, t.j. 18 vagónov a prvej triedy v zastúpení 46,6 %, t.j. 42 vagónov. Ostatné ovocie hlavne kôstkovité sa dodáva priamo na trh prostredníctvom organizácie Zelenina, Bratislava. Mimotriedne ovocie sa spracuje konzervárensky v miestnom SLOVLIKU a v pálenici. Hybridné hrozno sa spracuje v SLOVLIKU v Novom Meste nad Váhom; ušľachtilé hrozno sa spracúva sčasti na víno v pivnici v Bratislave a sčasti sa odovzdáva Vinárskym závodom Bratislava.

Perspektívne spracovanie ďalšieho hrozna a zabezpečenie odbytu treba riešiť vybavenosťou a odpredajom aspoň časti produkcie. Vychádzajúc z tejto perspektívy bude treba budovať a doriešiť železničnú vlečku ku klimatizačnému skladu, vybudovať adaptáciou vhodné pivničné priestory - pivničné hospodárstvo, ktoré by kapacitne aspoň splovice krylo spracovanie hrozna vo vlastných pivničných priestoroch. Pivničné hospodárstvo treba vybaviť najmodernejšou technológiou a strojovým vybavením s možnosťou plnenia aspoň časti vína do fliaš.

Ďalej treba rišiť možnosť kooperačnej výroby bezalkoholickcýh štiav s vinárskymi závodmi alebo SLOVLIKOM, vychádzajúc z bázy existujúcej surovinovej základne frankohybridov s predpokladom ich rozšírenia.

Existujúci 100-vagónový klimatizačný sklad rozšíriť o kapacitu 50 vagónov / pretože chladiarenská kapacitná technológia s týmto rozšírením ráta / a v tomto sklade riešiť kompletnú paletizáciu výrobkov - tovarov.

So Zeleninou Bratislava kooperačne riešiť v sklade otázku

vhodného balenia do maloobchodnej siete a takto využiť pracovné sily v čase pokoja. Ďalej treba zriadiť vináreň v Stupave alebo v Bratislave a tým rozšíriť predaj odrodove čistých, neškolených vín a súčasne predaj čerstvého, respekt. chladeného ovocia a hrozna. Tento posledný námet ukazuje sa ako vhodné riešenie v spolupráci s Okresným odbytovým združením aj v náväznosti na ostatné špecializované podniky v rámci okresu.

Spolupráca s inými organizáciami. V priebehu uplynulých 10 rokov ŠM v Stupave spolupracoval s uvedenými organizáciami: Vysoká škola poľnohospodárska v Nitre, Výskumný ústav rastlinnej výroby v Pieťanoch, Výskumný ústav vinohradnícky v Bratislave, Štátna melioračná správa v Bratislave, Poľnohospodárske technické školy v Malinove a v Modre, Základná deväťročná škola v Stupave, STS v Pezinku, Poľnohospodársky nákupný a zásobovací podnik v Bratislave, Okresné výstavb. bytové družstvo v Bratislave, Železničná stanica v Stupave, Doprastav, stredisko v Stupave a Riaditeľstvo v Bratislave, SLOVLIK v Trenčíne a Novom Meste nad Váhom, Vinárske závody v Bratislave - Rači, Čs. televízia v Bratislave, JRD v Stupave a JRD Rusovce, MILEX v Bratislave, Podnik zahraničného obchodu STROJEXPORT v Prahe a MOTOKOV v Prahe, Podnik zahraničného obchodu KOMPLEX v Budapešti, Agrotechnika Bratislava - Rača, Štátny majetok Kežmarok, ŠBČS, pobočka Bratislava - vidiek.

Živočíšna výroba. Štátny majetok v Stupave od svojho založenia nemal v živočíšnej výrobe špcifixké zameranie. Živočíšna výroba sa prispôsobovala kapacitám ustajňovacích priestorov a krmovinovej základni, ktorá bola a je hlavne v jadrových krmivách sústavne schodková.

Jednotlivé chovy hospodárskych zvierat sa od založenia Štátneho majetku vyvíjali takto:

Chov hydiny: V roku 1964 chovali sa nosnice na hospodárstve Stupava a od roku 1965 prevzatím JRD Dúbravka i na hospodárstve Devínska Nová Ves - dvor Dúbravka. Obnovu nosníc zabezpečoval ŠM vlastným odchovom. Dodávka jatočnej hydiny do roku 1966 pozostávala z vyradených nosníc. Produkcia vajec sa diala v málokapac. kurínoch. V dôsledku chorôb chov nosníc bol po roku 1966 úplne zrušený. S výkrmom kurčiat sa začalo roku 1968 s kapacitou 5 000 kusov.

Chov ošípaných: Už v prvom roku založenia ŠM bola dosiaľ najvyššia výroba bravčového mäsa 2001 q. Výkrm ošípaných sa dial na hospodárstvach Stupava, Malý Háj a v Devínskej Novej Vsi. Po likvidácii Dúbravky ošípané vykrmujú na hospodárstve Stupava vo dvoch ošipárňach - na dvore Škrabálky a Za cementárňou.

Chov hovädzieho dobytka: Hovädzí dobytok je a od vzniku ŠM bol na všetkých farmách na dvoroch Škrabálky, Vysoká pri Morave, Devínska Nová Ves až do zániku dvora i v Dúbravke.

Od roku 1964 slúžila farma Vysoká ako izolát TBC. Zníženie stavov nastalo v roku 1968 pre sucho z nedostatku objem krmív. Už roku 1973 po dobudovaní 4-radového kravína sa stavy dojníc zvýšia o 100 kusov a v ďalších rokoch sa i stavy HD budú zvyšovať na úkor ošípaných. S úžitkovým krížením dánskeho plemena začalo sa v roku 1966.

Plemenitba sa diala rok roku 1968 inseminaciou čerstvým smenom. V roku 1969 prešlo sa na insem. mrazeným semenom zabrezávanie sa zhoršilo, dosiahla sa iba 3-mesačná teľnatosť - 38 %.

Živočíšna výroba mala plniť úlohy doplňujúceho úseeku na vyrovnávanie hrubej a tržnej poľnohospodárskej produkcie, špecializovanej RV, ovocinárstva a vinohradníctva. Investičné prostried-

ky ŠM predovšetkým z toho dôvodu boli orientované na vybudovanie uvedeného úseku, pričom ustajňovacie priestory hospod. zvirat ako i mechanizácia živočíšnej výroby sa prakticky iba udržiavali.

Rozvoj špecializácie poľnohosp. podnikov, ich výsledky v našom okrese a hlavne uznesenie XIV. zjazdu KSČ v smeroch rozvoja poľnohospodárstva dali jasný smer i rozvoju živočíšnej výroby na Štátnom majetku v Stupave.

Z hľadiska prírodných podmienok a rozširujúcich sa veľkoplošných závlah bude živočíšna výroba zameraná na chov hovädzieho dobytka, najmä dojníc. Doplňujúcim odvetvím bude chov prasníc v počte 200 - 250 ks. Celá živočíšna výroba bude sústredená do dvoch centier / dvorov /, a to:

na hospodárstve Stupava - dvor Škrabálky - chov dojníc, odchov teliat a chov prasníc; na hosp. Devínska Nová ves - farma Malý Háj - odchov jalovíc do 6 - 7 mesač. teľnosti a výkrm HD.

Na toto zameranie je orientovaná od roku 1971 aj investičná výroba. V roku 1971 začalo sa s výstavbou4-radového kravína pre 240 dojníc na farme Škrabálky v Stupave. V rokoch 1974 - 1975 vykoná sa postupne rekonštrukcia súčasných troch kravínov na veľkovýrobnú technológi, čím bude doriešené sústredenie dojníc, ich chov a výroba mlieka vo veľkovýrobných podmienkach.

Na tento účel zabezpečujeme žiad úce opatrenia, už koncom roku 1973 z celkového stavu 570 dojníc bude na hospodárstve Stupava - farmaŠkrabálky - sústredných 400 kusov z toho 240 ks t.j. 60 % v novom 4-radovom kravíne s modernou veľkovýrobnou technológiou.

V súčasnom období ošetruje 235 dojníc vrátane pôrodnice 18 ošetrovateľov, t.j. 1 ošetrovateľ na 13 dojníc. Koncom t.r. zvýšený stav dojníc / 400 kusov / vrátane pôrodnice bude o-

šetrovať 18 ošetrovateľov, čiže 1 ošetr. na 22 kráv, z čoho vo 4-radovom kravíne 35 - 40 kráv. V kravínoch s veľkovýrobnou technológiou bude pre 600 dojníc postačovať celkom 19 pracovníkov, z toho 2 traktoristi na rozvoz krmív, 4 ošetrovatelia v pôrodnici a 13 ošetrovateľov - dojičov.

Realizáciou týchto opatrení zvýši sa počet dojníc na 1 ošetr. zo súčasných 14 kráv na 32 kráv / zvýš. prod. práce o 128 % /.

Predpokladáme že v roku 1975 chov dojníc z hľadiska veľkovýrobnej technológie dorieši. Farma Škrabálky bude mať spolu 850 ks HD, z toho 600 dojníc s vlastným odchovom teliat, ktoré vo veku 4 - 6 mesiacov budú presunuté do druhého centra živočíš. výroby v Malom Háji. Na tomto hosp. dvore úpravami smerom k veľkovýrobnej technologii súčasné kapacit. priestory rozšírime na 500 - 600 kusov HD.

Po dohotovení uvedených rekonštrukcií na 1. ošetrovateľa v oveľa lepšom pracovnom prostredí pripadne minimálne 100 ks HD. Produktivita práce sa zvýši o vyše 200 %. Na zabezpečenie výživy hospodárskych zvierat, ktorá je jednou z rohodujúcich podmienok dosahovania ich úžitkovosti, budeme prispôsobovať rastlinnú výrobu. Základom výživy dojníc v Stupave a jalovic v Malom Háji budú v letnom období intenzívne pasienkyv organizovanejdávkovej pastve. V zimnom období bude to siláž s vyšším obsahom sušiny, jadrové krmne zmesi s doplnkom granulovaných suchých krmív - slamy a sena. Predpokladáme, že výstvba granulátora na hospodárstve Stupava bude hotová v roku 1974. Výkrm HD sa bude diať na báze silážnej monodiéty, obohatenej močovinou v priebehu celého ročného obdobia s doplnkom granúl ako u plemeníc.

Výroba živočíšnych produktov na ŠM v Stupave v roku 1972: Mlieko v litroch 1,401.872, plán na rok 1973 1, 500.000.

Úžitkovosť hospodár. zvierat v roku 1972:

Ročná dojivosť v litroch 2.978, plán roku 1973 3.000.

Odchov teliat na 100 kráv v ks 17,7, plán na rok 1973 18,0

Denné prírastky HD v kg 0,689, plán na rok 1973 0,700,

vo výkrme denné prírasty 0,712, plán v roku 1973 0,750

Priemerné denné prírastky u ošípaných v kg: 0,504, plán v roku 1973 - 0, 500.

K prvej tabulke - Výroba živočíšnych produktov:

Mäso HD v q 1.580, plán v roku 1973 1.621

Mäso bravčové v q 1.462, plán v roku 1973 1.384

Mäso spolu v q - 3.285, plán v roku 1973 - 3.205

Stav hospodárskych zvierat v roku 1972:

Hovädzí dobytok spolu 1.157, plán v roku 1973 1.116

Ošípané spolu 1.121, plán v roku 1972 - 900

Kone 18ks, plán v roku 1972 15

Dodávka živočíšnych produktov roku 1972

Mlieko konz. v litroch 1, 306.480, plán v roku 1973 - 1,400.000

Mäso HD v q - 1.614, plán v roku 1973 - 1.600

Mäso bravčové v q - 1.349, plán v roku 1973 - 1.300.

Politická a výchovná práca: Začiatkom roku 1964 na ŠM v Stupave bola založená ZO KSS mala 28 členov zo všetkých pracovísk hospodárstva Stupava, stranícke skupiny boli na hosp. Malý Háj a Vysoká pri Morave. Nahospodárstve Devínska Nová Ves sa utvorila ZO KSS v roku 1965. V roku 1964 sa utvoril aj ZV ROH. Až po roku 1970 ZV ROH vytýčil si úlohu rozšíriť členskú zákl. Už r. 1972 záväzky predstavovali hodnotu 220.000. Kčs, boli prekročené na 312.000 Kčs, boli zamerané na zvýšenie krmovinovej základne a zvýšenie výroby na úseku ovocinárstva. Politickou a výchovnou prácou dosiahla sa u väčšiny pracovníkov spolupatričnosť k ŠM, k jeho cieľom a zámerom a zodpoved-

nosť za plnenie úloh štátneho plánu.

Pracovníci a mzdová politika:

ŠM v Stupave od začiatku zápasil s nedostatkom pracovných síl. Až do roku 1966 mal pravidelne 120 - 140 sezónnych poľnohospodárskych pracovníkov. Toto obdobie predstavuje aj najnižšie priemerné zárobky a je aj dôsledkom nedostatočnej mechanizácie v jednotlivých úsekoch výroby.

Dostatok pracovných síl v prímestskej oblasti je podmienený jednak bytovou otázkou, jednak zárobkovými možnosťami v iných odvetviach národného hospodárstva. Postupne sa uskutočňovala stabilizácia kádrov a stúpanie priemernej mzdy. Nedostatky boli odstraňované zlepšovaním pracovných podmienok, bytových podmienok a výchovnou prácou. Postupne boli dosiahnuté pozitívne výsledky.

Stavy pracovných síl r. 1971 - plán 400, skut. 384 % 96,00

1972 plán 380 skut. 373 % 98,00

Priemerné mzdy roku 1971 skut. 1694, % oproti plánu 114.

1972 skut. 1741, % oproti plánu 110,0

Pracovníci ŠM Stupava, ktorí pracovali od vzniku až k 10. výr. na hospodárstve Stupava: Klas Matej, Ivák Alojz, Lachkovič Fr., Muráni Alojz, Belešová Žofia, Brezovská Zuzana, Belačičová M., Brbúchová Paulína, Brezovská Mária, Kostková Veronika, Kahánkovánjozefína, Klasová Agneša, Klasová Františka,Jančová Anast., Marošová Júlia, Rácová Anna, Brezovský Emil, Kubovič Štefan, Štefek Gustáv, Maroš Valent, Kavická Agneša, Kavický Gašpar, Prosňák Štefan, Kurucová Margita, Tomkovičová Mária, Lachkovič Ján, Zárecká Eva, Mrkva Adolf, Beleš Anton, Zvirák Alojz, Kubovič Ján, Bertovič Šebesta, Némethová Anna, Sabo Rochus,Polák Tomáš, Kalivoda Michal, Hricová Mária, Ivanová Genovéva. V ovocinársko vinohradníckom hosp.: Ulbrichtová Helena, Belačičová Paula, Karabová Paula - a ďalší, / uvedení v jubil.publ./

Roku 1978 Štátny majetok v Stupave spomenul 15. výročie vzniku a hodnotil rozvoj majetku od jeho založenia. V prejave sa opakovali onformácie prednesené pri príležitosti 10. výročia vtedajším riaditeľom majetku. Niektoré údaje doplňujem:
Podpísaním zriaďovacej listiny Ministerstvom poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva v Prahe č. 25140/63 a po schválení príslušnými orgánmi bol vedením a riadením novovytvoreného podniku ŠM v Stupave poverený Dr. Anton Dubčák, ktorý túto funkciu vykonával do konca roku 1973. Základom poľnohosp. výroby bola prevzatá pôda z JRD Stupava, časť pozemkov JRD Lamač, JRD Záhorská Bystrica, JRD Mást v Stupave, JRD Zohor, JRD Devínska Nová Ves. O rok neskoršie prevzatie JRD Dúbravka a 18 ha viníc od Záhradníctva a rekreačných služieb mesta Bratislavy, vrátane vínnej pivnice v Bratislave na Pražskej ul 43.
Súčasne od ŠM Malacky sa delimitovali hospodárstva Dev. N. Ves, MylýHáj a Vysoká pri Morave - Nandin dvor.
Popri rozloženosti pôdneho fondu s nekvalitnou pôdou bola roztrieštená aj rastlinná a živočíšna výroba.
Pre mnohé nedostatky , ako zamokresné pôdy, neupravené vodohospodárske pomery bola vypracovaná vodehospodárska štúdia, ktorú schválila vláda. Vo vládnom uznesení č. 745 boli uložené úlohy na úseku melioračnej a investičnej výstavby / úpravy hlav. tokov, plošné odvodnenie, veľkoplošné závlahy, zúrodnenie piesčitých pôd a rekultivácia pôdy./
Ďalší dokument, uznesenie vlády č 323 z roku 1964 ukladá piesčité pôdy Záhoria s predpokladom rozširovania ovocinárstva a vinohradníctva s možnosťou výroby ovocných nealkoholických štiav.
Vývoj ŠM Stupava za uplynulých 15 rokov prešiel viacerými zmenami a to v celkovom svojom zameraní, v držbe pôdneho fondu, kádrovými a personálnymi zmenami vo vedení podniku i na jednotli-

vých strediskách či výrobných úsekoch a pod.
V držbe pôdneho fondu treba spomenúť prevzatie pôdy od JRD Dúbravka spolu s hospodárskymi budovami a potom odovzdanie pre účely výstavby hlavného mesta SSR Bratislavy, odovzdanie pôdy pre výstavbu Karosársko montážneho závodu Bratislavskcýh automobilových závodov v Devínskej Novej Vsi, záber pôdy pre vybudovanie dialnice D - 2 Bratislava - Praha a ďalšie drobné zábery ako aj vyčlenenie ornej pôdy ako náhrady za záber pozemkov pri budovaní viníc pre jednotlivých občanov a pod.
Osobitnú zmienku si zasluhuje delimitácia vybudovaných intenzívnch ovocných sadov vo výmere 127 ha v prospech novovzniklého Ovocinárskeho štátneho majetku v Stupave, ktorý sa utvoril dňom 1. januára 1974 ako aj ďalší schválený odsun pôdy pre túto organizáciu tohoto roku / cca 88 ha/.
Vo výrobnom zameraní nastali zmeny v tom smere, že v tomto podniku treba predovšetkým vybudovať silnú živočíšnu výrobu, investovať do nových stavieb pre ustajnenie dobytka, ako aj do rekonštrukcie jestvujúcich objektov, pretože v predchádzajúcich rokoch v dôsledku budovania viníc a sadov sa do budovania objektov pre živočíšnu výrobu investovalo len málo.
V záverečnej časžisa pripomínajú ďalšie zmeny, ku ktorým došlo v priebhu posledných rokov. Toto naše posedenie dnes už oslavujeme spoločne ako jeden pracovný kolektív s bývalýmičlenmi a pracovníkmi bývalého JRD Stupava v Máste / spr. JRD Mást v St./ ktoré bolo pričlenené ku ŠM Stupava dňom 1. januára 1978, teda v pätnástom roku existencie majetku. Toto družstvo vzniklo v roku 1957 a jeho zakladajúcimi členmi boli Štefan Javor, ako prvý predseda družstva, Štefan Suchý ako podpredseda a v ďalšom roku predseda, Jozef Draškovič, Jozef Polák, Ján Suchý, Ján Polák, Ferdinand Kalivoda, František Draškovič a ďalší, ktoré ešte

aj teraz pracujú na štátnom majetku. Treba pripomenúť, že toto JRD od roku 1959 plných 18 rokov viedol skúsený politický pracovník a funkcionár súdruh František Kubrický. Za jeho vedenia a iniciatívy správy družstva bol v roku 1972 ako kooperačný podnik pozostávajúci z obv. JRD Mást, JRD Borinka, JRD Marianka ako prvý v okrese Bratislava vidiek zlúčený v jeden podnik a vytvorené jedno družstvo pod názvom JRD Mást v Stupave, takže sa medzi nami nachádzajú aj bývalí členovia, ktorí zakladali a pracovali v JRD Marianka a JRD Borinka.
I tu sa ukázala koncentrácia poľnohospodárskej výroby opodstatnená, pretože hneď v prvom roku po zlúčení týchto družstiev sa dosiahli lepšie výsledky než v čase hospodárenia osobitne. Toto možno konštatovať aj teraz, keď od 1. januára 1978 JRD Mást v Stupave prešlo do štátneho majetku Stupava, utvorenie zjednoteného poľnohospodárskeho podniku v Stupave sa ukázalo ako správne.
Podľa Rozboru hospodárenia Štátneho majetku, národného podniku v Stupave , vydaného vo februári 1982, ŠM majetok v roku 1981 hospodáril takto: Komplexná informácia má 12 častí, úvod, rastlinná výroba, špecializovaná rastl. výroba, živočíšna výroba, úsek prác a služieb, technické služby, materiálno-technické zásobovanie, kádrový a personálny útvar, socialistická racionalizácia, útvar organizačno-právny, ekonomický úsek a tabuľková časti. V úvode bolo pripomenuté, že v roku 1981 zložité klimatické podmienky kládli značné nároky na ľudí v prvovýrobe na ich pracovnú obetavosť aj na techniku. Bolo treba vynaložiť veľké úsilie, aby sa dosiahla maximálna možná úroda rastlinnej výroby, podobné úsilie bolo potrebné na dosiahnutie plánovanej výroby živočíšnych výrobkov. Vstup do druhého roku 7. päťročnice nebol jednoduchý. Na každého pracovníka sú kladené zvýše-

né požiadavky na využitie vlastných možností a rezervy ku zvýšeniu a kvalitneniu výroby, k zvýšeniu účinnosti riadiacej a politicko-organizátorskej práce a ku zlepšeniu hospodárnosti na všetkých úseku národného podniku.

V časti II o rastlinnej výrobe sa uvádza: Nperiaznivé povetr. podmienky, najmä kastastrofálne sucho v obl. Záhoria zmarili väčšinu snahy, produkcia rastl. výroby sa nesplnila. Odmenou za obetavosť bolo aspoň to, že ŠM Stupava sa v obl. Záhoria umiestnil jak vo výrobe obilovín tak aj vo výrobe krmovín na 1. mieste. Navy še v súťaži OPS sa ŠM umiestnil na 1. mieste v hnojení organickými hnojivami a na 2. mieste v produkcii kukurice na zrno. Po dobrom prezimovani obilovin a pomerne priaznivej jari sa dali očakávať rekordné úrody obilovín. Mimoriadne sucho v období mesiacov máj - jún malo za následok zníženie hmotnosti u zrna a dosiahli sa tieto výsledky: Najvyššie výnosy u obilovín, pšenica v chot. Diely, odroda Solaris 50,8 q, v Sedličkách odroda Slávia 47,5 q, v Borinke odroda Mironovská 46,0 q, v časti Slezinger odroda Mironovská 44,7 q. raž v Moligruhtoch odroda Kustro 36,7 q v časti Moligr. odroda Kustro 31,6 q. Dosiahnuté výnosy z celkovej zberovej ploch obilovín sú tieto: pšenica na 520 ha výnos 42,0 q, raž na 510 ha, výnos 30,5 q, jačmeň na 170 ha výnos 35,3 q, miešanky na 50 ha, výnos 13,0 q, kukurica na zrno 200 ha, výnos 35,8q. Zber slamy bol v tomto roku urobený v skrátenom čase za 22 pracovných dní. Slama je uskladnená v 27 stohoch o priemrnej hmotnosti 17 vagónov v jednom stohu. V dobrej krmnej hodnote zo 70% dá sa slama využiť na krmné účely.

Pre úrodu na rok 1981 po prepočte na čisté živiny sme použili následovné množstvá: N 4 390 q, P2 05 2 738 q, K 0 4 610 q, spolu 11 738 q živín. Na vápnenie pôdy použili sme vápenec s

obsahom Mg. V pestovateľskom roku 1980/81 sme vyvánili 698 ha a celkom rozmietli 13 675 q. Maštaľnými hnojivami sme vy - hnojili 360 ha ornej pôdy a rozmietli sme 108 209 qv priemere 300,5 q na hektár. Kejdou a močovkou pohnojili sme 390 ha pôdy, na túto plochu použilo sa 114 782 q, v priemere 294,3 q na hektár. Vitahúmom sme zúrodnili piesočnatú pôdu a celkove sme použili / neuved. množstvo /na 217 ha. Organickými hnojivami vyhnojili 967 ha pôdy.

Ochrana rastlín, po zbere obilovín plochy, ktoré budú obsiate kukuricou sme ošetrili postrekom seazínu alebo Sys omnidelom, celkom 157 ha zeazinom a 98 ha Sys omnidelom. Pri ochrane raže, kde sa vyskytuje metlička ošetrili postrekom, pšeničné plochy s prípravkom Igram na výmere 151 ha.

Snahou závodu RV bolo zabezpečiť potrebné množstvá objemových krmovín, preto bolo využívaní i k9rovie a kapustný list formou silážovania s cukrovarskými rezkami. Takto sa celkom získalo 1 416 ton siláže. Ďalším komponentom bola lucerka 121 ton aj otava v polosuchom stave 140 ton. Repy krmnej bolo dopestované 100 ton za pomoci pracovníkov živočíš. výroby.

Osobitnú starostlivosť podnik venuje mechanizácii, ktorá je rôznorodá a táto sa využívala v priemere na 88 %.

Na úseku špecializovanej rastlinnej výroby, starostlivosť o viničˇ a ovocné stromy končí už v mes. faberuári a zač. marca. Z viniča pestujú odrody Müller-Thurgau, Vetlín zelený, Silvan, Iršay Olliver. V marci a nazač. paríla urobili postreky ovocných drevín pred kvetom proti múčnatke, chrastavitosti a obaľovačom. Prudký pokles teplôt v dňoch 17.- 24.apríla /-7 st. C / zničil na 100 % násadu kvetu hrušiek, na 90 % násadu kvetu jabloní a broskýň. Zničenie úrody ovocia a hrozna nepriaznivo vplývalo na psychický stav pracovníkov úseku. Jednotlivé technologic-

ké postupy však boli urobené v agrotechnických termínoch.
Vzhľadom na skoro 100 % poškodenie ovocných sadov bolo potrebné zobrať len časť úrody jabloní v hone Eberty na výmere 6 ha.
Z uvedenej plochy bolo zobraté celkom 329,57 q jabĺk.
V areáli viníc boli menej poškodené porasty broskýň a z plochy 2 ha bolo zobraté 16,53 q plodov. Tieto zberové práce boli urobené vlastnými pracovníkmi.
Zber hrozna na výmere 95,5 ha bol urobený vlastnými pracovníkmi. V čase zberu hrozna pracovalo priemerne denne 20 brigádnikov. Do 26. okt. 1981 bolo zobraté celkom 1 963, 2 q hrozna viniča ušľachtilého a 175 q hrozna viniča hybridného.
Dopravu hrozna do Vinárskych závodov urobili v kontajneroch.
Vo vlastnom viničnom hosp. malo byť podľa plánu spracované 1 000 q hrozna viniča ušľ. a 500 q viniča hybrid. Pre nepriaznové klimat. podmienky v jar. mesiacách došlo k redukcii a to na 358, 4 q hrozna viniča ušľlacht. a na 147 q hrozna viniča hybrid. Vyprodukované bolo celkom 343,63 hl. vína.
Z pôvodne uzatvor. zmluvy o dodávke 4 100 q hrozna pre uvedené dôvody bola hospodárska zmluva pozmenená na 1 500 q, ktorá v konečnom dôsledku bola splnená na 1 576,3 q.
U hrozna frankohybridov z plánovaného množstva 1 000 q bolo vyrobené len 175 q, ktoré množstvo bolo spracované vo vlstnom pivničnom hospodárstve.
Slovenská štátna poisťovňa pri likvidácii poistných udalostí uhradila škody na viniči ušľachtilom sumou 2 146.000 Kčs, na viniči hybridnom sumou 122 000.- Kčs, u ovocia sumou 986 000.- Kčs. - Na úseku špecial. rastl výroby boli urobené podmienky pre výsadbu višní v hone Binderov sad, ako aj k rekonštrukcii viníc v v časti Mást, na konci roku 1981 bola pripravená projektová dokumentácia pre rekonštrukciu klimatizovaného skladu ovo-

cia, ktorý je doteraz využívaný v kooperácii s podnikom Zelenina Bratislava.

Živočíšna výroba, plnenie stavov zvierat k 31.dec. 1981

stavy hovädzieho dobytka - plán 1966, skutočnosť 1958,

z toho kravy - plán 1003, skutočnosť 1029, ošípané spolu,

plán 3125, skutočnosť 3734, z toho prasnice - plán 300, skutočnosť 295. -

Stavy zvierat v priebehu roku boli plnené u všetkých kategórií.

V priebhu roka 1981 sa uskutočnila koncentrácia a špecializácia fariem. K 1. nov. 1981 boli zrušené kravy na farme Borinka a 1 000 kráv bolo sústredených na strediskách Mást a Škrabálky. Zrušený bol výkrm ošípaných na farme za Cementárňou, kde bolo ustajnených 600 - 700 ks a k 15. VI. 1981 presunuté na farmu Vysoká. K 1. nov. 1981 bol zrušených chov HD a výkrm ošípaných na stredisku Marianka, ďalej k k 1. jan. 1982 bol zrušený výkrm HD na farme Devínska N. Ves. Na základe plánu koncentrácie a špecializácie je stav na jednotlivých strediskách takýto: chov kráv - Mást 510 ks, Škrabálky 510 ks, VTJ Mást 130 ks, MHD Borinka 300 ks, MHD M. Háj 300 ks.

Chov prasníc Mást - 170 ks, Škrabálky - 100 ks; výkrm ošípaných Vysoká 1 200 ks, Mást 450 ks, Škrabálky 350 ks.

Dosiahnutie špecializácie a koncentrácie zvierat dáva predpoklad dosahovania lepších výsledkov.

Výroba a dodávka mlieka. Pretože úžitkovosť a dosahovaná dojivosť bola pod úrovňou okresného primeru, vedenie podniku venovalo ŽV k zvyšovaniu produkcie maximálnu pozornosť. Roku 1980 bola dosiahnutá dojivpsť 3334 l, roku 1981 3173 l, v tomto roku došlo k zníženiu dojivosti o 161 l na dojnicu.

Na stredisku Mást boli dosiahnuté najlepšie výsledky a pomohli tak k splneniu úloh vo výrobe a dodávke mlieka za celý úsek

ŽV. Najmä zlepšenou zootechnickou prácou a dobrou prácou s ľuďmi boli dosiahnuté tieto výsledky: roku 1980 - 3111 l, roku 1981 - 3 845 l na dojnicu - zvýšenie o 734 l na dojnicu.
Výroba mlieka bola splnená za úsek ŽV na 101 % a s porovnaním s rokom 1980 - na 106 %.
Dodávka mlieka bola splnená na 101 % a v porovnaní s rokom 1980 na 104 %.
Výroba a dodávka mäsa HD, výroba hovädzieho mäsa bola ovplyvňovaná nedostatkom siláže, MHD slabou pastvou pre sucho. Napriek problémim výroba mäsa bola splnená na 101 % a dodávka na 98 % / dodávka spolu sa plnila z ošípaných /.
Výroba mäsa s porovnaním s rokom 1980 bola splnená na 104 % a dodávka na 112 %.
Výroba a dodávka mäsa ošípaných, výroba mäsa ošípaných bola plánovaná v porovnaní s rokom 1980 na 111 % a dodávka na 99 %.
Dodávka mäsa bola splnená na 102 % a v provnaní s rokom 1980 na 101 %.
Uvedené informácie psokytujú pohľad do jednotlivých odvetví výroby ŠM v Stupave v roku 1981, ktoré táto poľnohospodárska organizácia zabezpečuje.
Zodpovední vedúci funkcionári ŠM v Stupave v roku 1981:
Riaditeľom podniku od 1. febr. 1981 je Ing. Ján L a u k o .
Podnik je členený na výrobné úseky:
úsek rastlinnej výroby - vedúcim je Ing. Jozef Kršek;
špecializovaná rastlinná výroba / vinice, sady, pestovanie a spracovanie kapusty, klimatizovaný sklad ovocia a pivničné hospodárstvo / vedúci úseku Ing. Ľudovít Fischer;
úsek živočíšnej výroby - vedúci Ing. Štefan Mackovič;
úsek prác a služieb / obhospodáruje nákladnú autodopravu, ťažké maechnizmy, opravárska činnosť, stavebná činnosť, skladové

hospodárstvo náhradných dielov a stvebných materiálov / vedúci úseku Anton Vrábel;
úsek prevádzky technic. služieb / bývalá STS / - vedúci úseku Anton Švec.
Predseda ZO KSS Ing. Ľudovít Fischer,
predseda ZO ROH Anton Vrábel.
Počet pracovníkov na Štátnom majetku v Stupave v roku 1981 bol vyjadrený číslom 500.
Uvedené informácie o organizácii ŠM v Stupave poskytol ekonomický námestník podniku s. Rudolf Pavlíček.

VI. Materská škola v Stupave

V súvislosti s výstavbou sídliska bola roku 1981 dokončená aj výstavba VI. Materskej školy pre 120 detí predškolského veku. Investorom MŠ bol ONV Bratislava vidiek, finančný náklad na budovu s rozľahlým dvorom s ihriskami a kvalitným oplotením vyžiadal sumu 3, 000.000.- Kčs.

Vstup do areálu VI. MŠ je z ulice Janka Kráľa, zo sev. strany susedí s Mlynskou ulicou.

Slávnostné otvorenie VI. MŠ bolo dňa 12. októbra 1981.

Je to moderne riešená budova pre štyri triedy, každá skupina má k dispozícii jednu herňu / triedu / , kabinet pomôcok, šatňu, spálňu, sociálne zariadenie / s umyvadlom a WC. /

Stravovanie detí je zabezpečené v budove MŠ.

Pracovníkmi VI. MŠ sú: Zuzana Mazancová , je riaditeľkou; kvalifikovanými učiteľkami sú súdružky Z. Mazancová, s. Gabriela Kalinská, s. Štefánia Hajdáková, s. Zd. Matzová, s. Iv. Lukáčová;

nekvalifikované učiteľky pre MŠ sú: s. Ľub. Mračnová, rod. Poláková a s. Daniela Pírová s kvalifikáciou zdravotníckou a jedna s. Alena Stankovská ekonómka.

Prevádzkové pracovníčky: školníčka Mária Slobodová a uprat. Oľga Filípková; v kuchyni a škol. jedálni s. Mária Maderová a Marta Vašková.

V školskej budove sú ďalšie miestnosti: riaditeľňa, zborovňa a izba lekára. Školskou lekárkou je MUDr. Kveta Oravcová

Vymenovanie pracovníkov VI. MŠ je podľa stavu k 31. dec. 1981. Informácie poskytla riaditeľka VI. MŠ. s. Z. Mazancová.

K 31. decembru 1981 stav žiakov VI. MŠ bol, spolu 104 detí, s toho 64 chlapcov a 40 dievčat.

Max R e i n h a r d t

jeho meno je v Stupave málo známe ale s jeho menom sa často spomína aj Stupava. Žiadosti o informácie prichádzajú na MNV a osobne aj na mňa. Jeho meno má širokú popularitu v umeleckom svete. V súvislosti s uvedeným pripomenieme úryvok s článku v Práci zo dňa 27. decembra 1981 s nadpisom Neuveriteľných osemdesiat rokov Marlene Dietrichovej s hlavným nadpisom Mrlene - legenda. Jej kariéra sa odvíjala " ako vo filme ". Začínala v nemeckých kabaretoch a šantánoch. Zatúžila vedieť viac a dosiahnuť v hereckom umení vyššie méty, preto sa začala zaúčať do tajov hereckého umenia u slávneho Maxa Reinhardta v Berlíne, ...

Informoval som sa u najstarších a najinformovanejších občanov, ale ani jeden to meno nepoznal.

V mesiaci júni r. 1981 prišiel dotazník z redakcie časopisu Život, aby poskytli informácie o Stupave, ako rodisku Maxa Reinhardta. Informáciu sme neposkytli, lebo sme nepoznali ani po prieskume presnejšie údaje. V prípise však bol uvedený rok narodenia a úmrtia menovaného. Tieto v prípise uvedené dáta nemôžem uviesť, lebo prípis sa stratil. V ďalšom pátraní však mal som stopu. Tunajší občan Ladislav Šmelík asi r. 1970 spomenul mi to meno, preto som sa znova obrátil na neho, aby sme predsa niečo v súvislosti s menom Maxa Reinhardta a Stupavou niečo objavili. Ladislav Šmelík obrátil sa na svojho brata Alexandra Šmelíka, narod. r. 1915 v Stupave, ktorý v rokoch 1936 - 1938 bol úradníkom na tun Obecnom úrade. Otec oboch menovaných Ján Šmelík, narod. r. 1859, zomrel r. 1928 v Stupave bol do roku 1925 notárom v Stupave, / notár - vedúci úradník Obecného úradu - ./ Ladislav Šmelík pôvodne učiteľ, t.č. pracujúci dôchodca v tunajšej cementárni, narod. r. 1913. Alexander Šmelík, t.č. pracujúci dôchodca v Slovnafte, býva v Bratislave, nar. r. 1915.

Ladislva Šmelík pamätal sa na to meno, ktoré v minulosti spomínal jeho brat Alexander. Preto sa znova obrátil na svojho brata, u ktorého zistil nasledujúce informácie. V čase, keď bol úradníkom na tunajšom Obecnom úrade bola prerokovaná žiadosť Maxa Reinhardta opriznanie domovského práva žiadateľa v Stupave, pretože jeho rodičia žili v Stupave v čase, ktorý bol rozhodujúcim pre priznanie domovského práva, t.j. okolo roku 1870. Max Reinhardt na základe získania dokumentu zv. Domovský list mohol sa uchádzať o priznanie česskoslovenského štátneho občianstva podľa zákona o čs. štátnom občianstve z roku 1921. Zák. článok o domovskem práve z r. 1874 bol platný aj v ČSR. Podmienkou pre priznanie domov. práva bolo, že jeho rodičia v tom čase žili v niektorej obci v Uhorsku.
Na základe získania dokumentu o čs. št. občianstve mohol sa uchádzať o vydanie cestovného pasu v Československu.
Bolo obdobie, keď sa fašizmus v Nemecku ako nebezpečie pre Židov stupňovale a Max Reinhardt mal záujem sa vysťahovať do USA. Podľa ďalších informácií Max Reinhardt sa nenarodil v Stupave ale niekde v Rakúsku. Jeho rodičia v Stupave žili, pravdepodobne boli malými živnostníkmi, obchod alebo remeslo. Podľa odhadu Max Reinhardt mohol žiť v rokoch 1873 - 1943, kde zomrel,nie je im známe.
Podľa vedomostí menovaných mohli bývať v dome vedľa závodu Západoslovenský nábyt. podnik - na ul. kpt. J. Nálepku. Majiteľom domu a pozemku je miestny občan pán Kardián.
Po dlhom čase bolo možné zostaviť tieto informácie. Presnejšie informácie možno predpokladať u židovskej náboženskej organizácii v Bratislave, čo však vyžaduje veľa času a trpezlivosti.
Na poskytnutie informácií pre ďalších záujemcov uvedené by azda mohlo postačiť.

Pohreby na novom cintoríne v Stupave.

Výstavba nového cintorína vrátane domu smútku bola dokončená v priebehu roku 1980. Pochovávanie na tomto novom cintoríne začalo sa už v mesiaci januári roku 1981.

Prvým pochovaným na novom cintoríne bol stupavský občan Viktor K o p á l , narodený v Stupave 24. decembra 1911, zomrel v nemocnici v Bratislave dňa 7. januára 1981.

Pohrebné obrady sa od januára 1981 vykonávajú v novom dome smútku, v dôstojnom prostredí. Pohrebné obrady sú cirkevné, vykonávané miestnym kňazom, dekanom - farárom, ktorým v súčasnosti je pán Jozef Varga. Okrem nich sa vykonávajú aj občianske pohrebné obrady, ktoré zabezpečuje Zbor pre občianske záležitosti pri tunajšom Miestnom národnom výbore.

V priebehu roku 1981 zomrelo v Stupave ďalších 25 tunajších občanov a ďalších 6 v nemocnici v Bratislave, ktorí boli tiež pochovaní na novom cintoríne v Stupave.

Ďalších 18 zomrelých občanov zo Stupavy v roku 1981 bolo spopolnených v krematóriu v Bratislave. Pochovaní boli na tunajšom starom cintoríne, kde mali už predtým pripravené hroby s pomníkmi príbuzenstva / rodičov, manželov, manželky a pod./

Prístupová cesta k novému cintorínu vedie Rímskou ulicou, ktorá odbočuje od Malackej ulice a celá je asfaltovaná.

Rímska ulica je pomenovaná podľa rímskej vojenskej stanice, ktorej zvyšky sú na južnej strane Novej hory, v blízkosti nového cintorína.

Zomretí obyvatelia Domu dôchodcov poväčšine bývajú odvezení do miest a obcí svojho predošlého pobytu.

Na oboch starých cintorínoch / jeden v blízkosti r.k. farského kostola, druhý pri r.k. kostole v Máste / pochovávanie je zastavené.